...ალ-დემოკრატიული მუშათა პარტია.
[stamp]
პროლეტარებო ყველა ქვეყნისა, შეერთდით!
სამშაბათი 24 სექტემბერი 1918 წ.

ერთობა

ფასი 40 კაპ.

გაზეთის ფასი: 1 თვით 9 მანეთი ცალკე ნომერი ყველგან 40 კაპ. განცხადების ფასი, როგორც პირველ გვერდზე, ისე მეოთხეზე, პეტიტის სტრიქონი—1 მან. სამგლოვიარო განცხადება 15 მან. საჩქარო განცხადება უნდა მოტანილ იქნას არა უგვიანეს დილის 12 ს. ხელმოუწერელი წერილები არ იბეჭდება. დაუბეჭდავ საგაზეთო მასალას რედაქცია არ ინახავს, ავტორებს უკან ვერ დაუბრუნებს და ამის შესახებ არც მიწერ-მოწერას კისრულობს.

ხელის მომწერლებმა ფული ... ... უნდა გამოგზავნონ: Тифлисъ, почтов. ящ. 199. Редакція „Эртоба". სხვა ადრესით გამოგზავნილ ფულს რედაქცია ვერ მიიღებს.
რედაქციაში პირადათ მოლაპარაკება შეიძლება 10—12 საათამდე. რედაქციისა და კანტორის ადრესი: თფილისი, გოლოვინის პროსპექტი № 12. Тифлисъ. Головинскій проспектъ № 12).
ტელეფონი 16—62.

№ 203 ორგანო ამიერ-კავკასიის სოციალ-დემოკრატიულ მუშათა ორგანიზაციებისა № 203

...ით დამწუხრებულნი: მეუღლე ნინო შიოს ასული, სიდედრი—ქეკელა ...რიანაშვილისა, ძმისწულები: კოსტა, ნიკოლოზ და დათიკო, ცოლის და ...რიამ შიოს ასული და ქვისლი იოსებ გიორგის ძე ედიბერიძენი თავისი ...ილებით: გიორგი და ალექსანდრე აუწყებენ ნათესავთ და ნაცნობებს საყვარელ და დაუვიწყარ

ლუკა დავითის ძე გძელიძის

...დროოთ გარდაცვალებას (21 სექტემბერს) ხანმოკლე ავადმყოფობის შემ...ეგ. დასაფლავება დღეს, 24 სექტემბერს. გასვენება დილის 9 ს. ქაშვეთის ეკლესიიდან. ბინა: გრიბოედოვის ქუჩა, 17.

...მათ დამწუხრებულნი: დედა ნინო, ძმები: რაჟდენ, გრიგოლ და ლევან, ...უღლე ვარო, რძლები: ეკატერინე და დარო მირიანაშვილები, დაი ანნა ...ა სიძე გიორგი მამაცაშვილები, ძმისწული სერაფიმ მირიანაშვილი, სი...მრი ნიკა და სიდედრი ანანა კარდენახლიშვილები, ბიძაშვილი შაქრო ...ირიანაშვილი, სიძე—გიორგი და შაშა შოშიაშვილები აუწყებენ ნათესავთ და ნაცნობთ, რომ ხანგრძლივ ავათმყოფობის შემდეგ გარდაიცვალა

ნიკოლოზ მალაქიას ძე მირიანაშვილი.

...ასვენება მიცვალებულისა სამშაბათს, 24 ენკენისთვეს, დილის 10 საათზე, ...აგრატიონის ქ. საკუთარ სახ. № 14, ანჩის-ხატის ეკლესიაში, ხოლო დაკრძალვა დიდუბის ეკლესიის გალავანში.

...გულმოკლულნი: დედა ბაბილინე, დები: მარიამ და ელისაბედ, ძმები: ეპი...ანე, ალექსანდრე, ნიკიფორე და მოსე აუწყებენ ნათესავთ და ამხანაგებს, რომ ოთხშაბათს, 25 სექტემბერს, ს. შუხუთში ღვთის-მშობლის ეკლესიის სასაფლაოზე გადახდილ იქნება პანაშვიდი ხაშურის გიმნაზიის მე-7 კლასის მოწაფის ძვირფას, საყვარელ და დაუვიწყარ

დათიკო ბესარიონის ძე იმნაიშვილის

გარდაცვალების დღიდან ნახევარი წლის შესრულების გამო.

...ღრმათ დამწუხრებული დედ-მამა დიმიტრი და ნადია ჭელიძეები შვილებით: ანდრია, შალვა, კალენიკე, ილია, მარო და გალინათი აუწყებენ ნათესავთ და ნაცნობთ, რომ ხუთშაბათს, 26 სექტემბერს (ახალი სტილით) ს. ბახვის ღვთის მშობლის ეკლესიაში გადახდილ იქნება ნახევარი წლის წირვა და პანაშვიდი მათთვის დაუვიწყარის

აკაკი დიმიტრის ძე ჭელიძის

სულის მოსახსენებლათ.

გულ დათუთქული და დამწუხრებული მშობლები: ჯამულეთი და ბათუ. ძმები: კონია და იაკინთე, დები: ელისაბედ და ნადია აუწყებენ ყველა ნაცნობ ნათესავებს ქალ. ლანჩხუთში სამსახურის ასრულების დროს ტრაგიკულად მოკლულის

ლადიკო ჯამულეთის ძე წილოსანის

ორმოცი დღის წირვა და პანაშვიდი გადახდილ იქნება ხუთშაბათს 25 სექტემბერს ქ. ლანჩხუთში ნათლისცემის ეკლესიაში.

მამა ელიზბარი ივანეს ძე როგავა, დედა პელაგია სპირიდონის ასული, ძმა ვანო, ბიძები: ბესარიონ და ანდრო როგავეები მწუხარებით აუწყებენ ნათესავებსა და ნაცნობებს, რომ მოულოდნელად და უდროვოთ გარდაიცვალა მათი ძვირფასი შვილი, ძმა და ნათესავი

ვალოდია ელიზბარის ძე როგავა.

დასაფლავება 24 ენკენისთვეს. გამოსვენება 3 საათზე აფანასიევის ქუჩა, საკუთარი სახლი, № 12.

ღრმად დამწუხრებულნი: დედა და ძმები: ჯამულეთი, ირაკლი, ნიკო, ხალამპრე და იაკინთე, ძმის წულები: ოლია და იაკოფ ჩიტაიშვილები. აუწყებენ ნათესავთ და ნაცნობთ, რომ 25 სექტემბერს ოთხშაბათს 12 საათზე წითელი მთის წმინდა გიორგის ეკლესიაში (გურია) გადახდილ იქნება ორმოცის წირვა და პანაშვიდი უდროვოდ გარდაცვალებულის დაუვიწყარი შვილის და დის

რისიმე ლევანტის ასული ჩიტაიშვილის

სულის მოსახსენებლად (2—1)

ლატარიის დღეები

...ატარიის დღეების მომწყობი კომიტეტი ამით აცხადებს, რომ 28 და 29 სექტემ...რს თფილისში დანიშნულია **საჯარო გაყიდვა** და მოუწოდებს ყველას, ვისაც უყვარს უნივერსიტე...ტი და თეატრი,—ეს ორი დედაბოძი ერის კულტუროსნობისა—გამოიღოს თავისი ...ლილი და იყიდოს ბილეთი. ყოველი მყიდველი გარდა იმისა, რომ ასრულებს ...ვის მოვალეობას ერის წინაშე, შეიძენს საშუალებას ასი ათასი მანეთის მოგე...ხას. სულ იგებს 2393 ბილეთი და დარიგებული იქნება ნახევარი მილიონი მანეთი.

კომისიის თავმჯდომარე მ. რამიშვილისა.
გამგე—დირექტორი ხოლ. ახვლედიანი.

სახელმწიფო თეატრი

...918—19 წლ. ოპერის სეზონი. ნ. ლ. ლევიცკის დირექცია. სამშაბათი, 24 სექტემბერი.

კარმენი

ოპერა 4 მოქ. მუსიკა ბიზესი.

...ნაწილეობენ: ქ. ქ. სპიტკო, ვიშემირსკაია, ოვსიანიკოვა, გედევანიშვილი. ბ. ბ. ბერიოზინი, პოლიაევი, ისეცკი, ინაშვილი, კურბატოვი, ეზროვი.
...რიჟორი ჩერეპნინი, კასა ღიაა 10—2 საათ. საღამოს 6 საათ. სპექტაკლის გათავებამდე. დასაწყისი საღამოს 8 საათზე.
ანონსი: ოთხშაბათს 25 სექტემბერს „ფაუსტი", ხუთშაბათს, 26 სექტემბერს „ცარსკაია ნევესტა", პარასკევს 27 სექტემბერს „პიკოვაია დამა".

სოფელი და ბოლშევიზმი

ჩვენმა სოფლებმა განსაკუთრებით მთის პირათ მცხოვრებლებმა დიდი მოუთმენლობა და მოთხოვნათა მაქსიმალიზმი გამოიჩინა.

ბევრს ეგონა, რომ სოფლის მოძრაობა, მათი ბოლშევიკური აჯანყებაში მონაწილეობა შედეგი იყო მხოლოდ უპასუხისმგებლო აგიტაციისა და მასსის შეცდომაში შეყვანისა.

მაგრამ საკმარისია ცოტა უფრო ღრმად ჩაუკვირდეთ საკითხს და თქვენ დაინახავთ, რომ ეს თუმცა სიმართლეა, მარა არა სრული სიმართლე.

აგიტაციას და შეუგნებლობას დიდი ადგილი უჭირავს ამ მოძრაობაში. მან მისცა ფორმა და ლოზუნგები, ველური სახე და ბოროტი შინაარსი ამ მოძრაობას. მაგრამ თვით ნაყოფიერება ამ ბოროტ აგიტაციისა აღმოცენდა პოხიერ ეკონომიურ ნიადაგზე.

მთის პირად მდებარე სოფლების და მაზრების ეკონომიური ვითარება კი გამოიხატება ერთი სიტყვით: ჩამორჩენილობა. ჯერ საქართველოს ეკონომიური განვითარება რა არის და მერე მისგან კიდევ ჩამორჩენილობა რაღა იქნება? გადახედეთ ლეჩხუმის, დუშეთის, ზუგდიდის მაზრას და თქვენ თვალწინ წამოგიდგებათ ჯერ თითქმის სრულიად შეურყეველი სოფელი, ის ველური სოფელი, რომელმაც იცის ერთი ფორმა ბრძოლის—დაწვა დახოცვა. ეს ის გლეხობაა, რომელიც წვავდა თავადებს და ანგრევდა მათ სახლებს საფრანგეთში, ანგრევდა ჩვენშიაც. მოწინავე ნაწილებმა ჩვენი ქვეყნისა ასეთი მომენტი ათითორმეტი წლის გაიარეს. მათ ცეცხლი და მახვილი მაშინ აამუშავეს და მას შემდეგ უკვე კულტურულ ცხოვრებაში ჩაებენ. ბრძოლის უფრო მაღალი, პოლიტიკური ფორმები შეითვისეს. ამიტომ ბოლშევიზმი მათში მცირე იყო. მასსა მან ვერ დაიმორჩილა. სულ სხვაა მივარდნილი კუთხეები. იქ მოძრაობის მონაწილენი დაუყონებლივ ქვეყნის ხსნას ეძიებენ. და ეს ხსნა მტაცებლობითი დანაწილებაში გონიათ.

გახსოვთ, როცა დუშეთის გლეხები აჯანყების ჩაქრობის შემდეგ, დარწმუნებულნი, რომ გვარდია და მთავრობა ხალხის მტერი არაა, თფილისში ჩამოვიდენ, გზაში ფორტეპიანოს ხმა მოესმათ. გლეხებმა ამ ტკბილ ხმას ყური დაუგდეს და დაასკვნეს: „ბურჟუაძენი ისევ ყოფილან ქალაქშიო". ცხადია მათ შეგნებაში ხალხის კეთილდღეობა ბურჟუების და თავადების გაჟლეტაში გამოიხატება.

და ეს აზრი არ არის მხოლოდ შეუგნებლობის შედეგი: იგი თავის უკულტურობით პირდაპირ ანარეკლია აქაური ეკონომიური ურთიერთობის, ჩამორჩენილ ხალხს—ეკონომიური წარმატება არც ერთი გზით და სახით არ ეჩვენება გარეშე მიწის მფლობელობის გაფართოებისა. ამიტომ 7 დესეტინაც მას თავადისთვის არ ემეტება. თანასწორობა მას ღლესვე უნდა, ესე იგი მიწის გადაყოფა. და რომ თვით გლეხობაში მაგრათ გამჯდარი ინსტიქტი კერძო საკუთრებისა და თავის თუნდა მცირე საკუთრების დათმობის შიში არ აჩერებდეს, იგი კიდეც მოახდენდა ასეთ გადაყოფას.

ახლა კი გადაყოფა სურს, მაგრამ არა თავის მიწის, არამედ მხოლოდ თავადის. და აი აქ ტყდება ხიდი ბოლშევიზმის; აქ იბადება რყევა გლეხობაში, ორჭოფობა მათი ბუნების. ტეხნიკა გაუმჯობესებული, დამუშავების წესი ამ კუთხეებისთვის არ არსებობს. თვით საუფლისწულო მამულების გვერდითაც მათ ვერ ისარგებლიათ კულტურული მაგალითით.

დუშეთში მაგ. წინამძღვარიანთ სკოლა იმერეთიდან მოსული მოსწავლეებით არის სავსე. ადგილობრივი ბავშვები კი ცხვარში მუშაობენ.

მათი ეკონომიური პირობები კიდევ არ მისულა იმ ზომამდე, რომელიც აუცილებლათ აიძულებს გლეხს სწავლას დაეწაფოს. ცხვარში ბავშვის გაგზავნა უფრო სასარგებლოა ეკონომიურად, ვინემ სკოლაში შეყვანა. ბავშვი სოფლის ოჯახში უკვე ეკონომიური ფაქტორია. მას ადგილი აქვს მიჩენილი და ცოდნა არ სჭირია.

აი ამ ჩამორჩენილ ნიადაგზე აღმოცენდა ველური მაქსიმალიზმი, რომელსაც ბოლშევიზმი ჩაეღლაუჭა და გულში ჩაიხუტა. ამ გლეხების გამოსვლამ ვანდეის როლი ითამაშა, მარა შეიძლება თამამათ ითქვას, რომ იგი ვანდეისგან ბევრით განსხვავდებოდა. პირველნი ყმობის მონატრულნი—მეფეს ეტრფოდენ. აქ კი გლეხურ კომუნიზმს, წვრილ მესაკუთრის რეაქციონურ კომუნიზმს ქონდა ადგილი. ფეოდალიზმთან, როგორც ვიცით იგი შეურიგებელია, ფრაზებითაც იგი რევოლიუციონერობაზე მაღლა მყვირალია, მარა არსებითად ობიექტიურათ ეკონომიურ და პოლიტიკურ რეაქციას ემსახურება. ამიტომ მას რეაქციონური კომუნიზმი, განაწილების, გაყოფის კომუნიზმი უნდა ეწოდოს.

და არ უნდა ვიფიქროთ, რომ იარაღით შესვლამ მაზრაში ეს მოძრაობა ჩააქრო. გლეხის გულიდან ასე ადვილათ არ ამოიგლიჯება ეს სანეტარო მისწრაფება მიწის სრული, თავის ნებაზე დანაწილებისაგან. და რაც უფრო გაუცნობელია იგი თანამედროვე მოქალაქობრივ ცხოვრებას და ფულის მეურნეობის აზრსა და მნიშვნელობას, მით უფრო ჯიუტია და ფანატიკოსი თავისი ფანტასტიური მისწრაფებების.

საჭიროა ჩვენმა პოლიტიკურმა წრეებმა შეიგნონ ეს და სათანადო წამალი მიაწოდონ გლეხობას.

ჩვენთვის არ არის საჭირო ამ კომუნიზმის ამოფხვრა ძირ-ფესვიანათ. პირიქით ამ ტენდენციას უნდა გადაქნა, თანამედროვე სიმაღლეზე აყვანა, ახალ ფორმაში ჩამოსხმა, მისი ნამდვილ მუშურ სოციალისტურ მოძრაობასთან დაკავშირება. ეს მოხოულობს თვეებს, წლებს, დიდ და შეგნებულ მუშაობას. ეს თხოულობს მიწის საკითხის მეტათ დაჩქარებით და ენერგიულათ გადაჭრას. და კიდევ მეტს. ეს თხოულობს სოფლად მოქალაქობრივ ცხოვრების შეტანას. სოფელი, ყველაზე ჩამორჩენილიც კი შეიცავს იმეთ ელემენტებს, რომელნიც ახალ გზაზე დგანან, ქალაქს დაუახლოვდენ, ახალ ცხოვრების ფერხულში ჩაებენ. ეს საღი საზოგადოებრივი ელემენტებია, მომავლის ძენია, რომლებზედაც დაყრდნობა შეიძლება. ბოლშევიზმმა იგინი მიჩქმალა, დღეს ისევ მეთი გავლენის ხანა დგება. და თუ მათ ხელის შემწყობი არ აღმოუჩნდა, ისევ შეიძლება გლეხთა სტიქიამ თავის პირველი „უგნური" ნაბიჯი გაიმეოროს. მით უმეტეს, რომ ამ უგნურებას ღრმა ფესვები აქვს მათს ეკონომიურ ჩამორჩენილობაში.

დეპეშები

(ამიერ-კავკასიის დეპეშათა სააგენტო).

22 სექტემბერი.

ლიონი. საფრანგეთის მთავრობამ ავსტრო უნგრეთის ნოტის საპასუხოდ, რომელიც გადაცემულ იქნა პარიზში შვეიცარიის მინისტრის პიშონის საშუალებით, გადასცა (?) მთავრობის გაზეთის № რი, სადაც მოთავსებული იყო სენატში წარმოთქმული კლემანსოს სიტყვა, რომელიც ჩაითვლება საფრანგეთის მთავრობის და ხალხის პასუხად ვენის კაბინეტის ნოტაზე.

ბერლინი. სამხედრო მოხსენება. ძლიერი იერიშები ინგლისელთა გუზოკურტის და გარჯიკურტის ტყეებს შუა დამთავრდა უშედეგოთ, რაც მტერს კი ძვირათ დაუჯდა.

ლიონი. გერმანიის ტრანს ოკეანეს „პრეს ბიუროს" ცნობა: ყოფილმა დიპლომატიურმა წარმომადგენელმა რუსეთში ბიუკენენმა ლონდონის რუს-ინგლისელთა კლუბში სიტყვა წარმოსთქვა, სადაც გაჰკიცხა ის გულცივობა, რომლითაც შეხვდენ ყოფილ მეფის სიკვდილს ინგლისში. მან პროტესტი განაცხადა იმ აყარებელ (?), რომლითაც ამახინჯებენ ყოფილი მოკავშირის პიროვნებას.

ეკონომიურ და ფინანსიურ ხელშეკრულებას 1918—1919 წლისთვის გერმანიამ, ავსტრო უნგრეთმა და უკრაინამ ხელი მოაწერეს კიევში, სექტემბრის 10 ს. ხელშეკრულებაში არის მუხლი, რომელიც ეხება ხორბლეულობის, საქონლის, შაქრის და სხვ. გერმანიაში გატანას. ცენტრალური სახელმწიფონი თავის მხრივ მოვალენი არიან შეიტანონ უკრაინაში ლითონი, ნახშირი და სხვა ნაწარმოებნი. ამას გარდა დადებულია ხელშეკრულება, რომელიც ეხება საქონლის გატანას და შემოტანას, სარკინისგზო ნიხრს და გადასახადებს. იმედოვნებენ, რომ ეს ხელშეკრულებანი უფრო დააახლოვებს ხსენებულ სახელმწიფოებს.

მოსკოვი. ც. აღმ. კ—ტის ბიულეტენები: ვოლკინო ოჟევსკის მიმართულებით ჩვენ დავიკავეთ სოფ. ბერდიჩტოვკა. კაზანის მიმართულებით ჩვენ ხელთ ვიგდეთ ერთი გემი. სიბირსკის მიმართულებით ავიღეთ ქალაქი ბუისკი და სხვა სოფლები. სიმბირსკის მიმართულებით მოწინააღმდეგე საჩქაროდ იხევს.

23 სექტემბერი.

ბერნი. ტრანს ოკეანეს პრეს ბიუროს ცნობები. 23 სექტემბერს ბერნში დაიწყება შვეიცარელ მთავრობის თავმჯდომარეობით გერმანელ და ამერიკელ დელეგატების თათბირი შესახებ სამხედრო ტყვეების გაცვლა-გამოცვლისა.

„გოლოს კიევა"-ს ატყობინებენ, რომ ჰეტმანის გერმანიაში გამგზავრებამ კარგი ნაყოფი მოიტანა. სხვა ბუნდოვანი კითხვები უკრაინის შინაური და საერთაშორისო ხასიათისა გარკვეულ და გადაჭრილ იქნა. უკრაინის დამოუკიდებლობა უზრუნველყოფილია. ორივე სახელმწიფოთა—გერმანიის და უკრაინის—კავშირი კიდევ უფრო განმტკიცდა. გერმანია დაჰპირდა ყოველგვარ დახმარებას უკრაინაში ნორმალური ცხოვრების დამყარებაში.

„პრავდა" იტყობინება, რომ საბჭოთა ჯარის მიერ კაზანის აღების დროს ქალაქში არც ერთი სული არ ყოფილა. ამავე გაზეთის სიტყვით, ციმბირში წითელი მთავრობის კომისარი იტყობინება, რომ ჩეხო-სლოვაკები აღმოსავლეთიდან ელიან დახმარებას სულ 30,000 კაცს. ამათში 5,000 იაპონელი, 10,000 ფრანგი, 10 000 ამერიკელი და 5,000 ინგლისელი.

ბერლინი. სამხედრო მოხსენება. დასავლეთის ფრონტი. კრონპრინც-რუპრეხტის ლაშქარი. ფლეურბეს დასავლეთით და გავრინკურის სამხრეთით სწარმოებს ინგლისელთა კერძო შემოტევა. სკარპის ჩრდილოეთით მოწინააღმდეგის ძლიერი იერიშები მოგერიებულ იქნა. ჩვენი მოქმედებით ხელთ ვიგდეთ 45 ტყვე ელეტსა და ენს შუა მთელი დღის განმავლობაში სწარმოებდა საარტილერიო ბრძოლები, რომლებიც საღამოს უფრო გაძლიერდენ.

პარიზი. სამხედრო მოხსენება. სენკვენტინის სამხრეთით ფრანგებმა თავის პოზიციები გააფართოვეს. ფრანგები უკვე ვენდეილთან არიან. ალლემანის ჩრდილოეთით მტერი ჩვენს სანგრებს მოუახლოვდა. ფრანგებმა ხელთ იგდეს სანსის აღმოსავლეთით ტერიტორია და ტყვეებიც.

ვენა. ავსტრია უნგრეთის სამხედრო მოხსენება. ალბანიის ფრონტი. ზღვის პირას იტალიელთა იერიშები ხელ ახლა მოგერიებულ იქნა.

ბერლინი. ოფიციალურად. ინგლისის ზონაში ჩვენ წყალ ქვეშა ნავების მიერ სულ დაღუპულია მოწინააღმდეგის გემები 14,000 ტონის წყალწყვისა.

საქართველოს ეროვნული საბჭო

20 სექტემბრის სხდომა.

თავმჯდომარეობს კარლო ჩხეიძე.

თავმჯდომარის წინადადებით საბჭომ ფეხზე ადგომით პატივი სცა უდროვოთ გარდაცვალებულ ეროვნულ საბჭოს წევრ არსენ მამულაიშვილის ხსოვნას.

სამანდატო კომისიის სახელით შ. მიქელაძე კითხულობს ს.-დემოკრატიულ ფრაქციის მიერ წარმოდგენილ და სამანდატო კომისიის მიერ მიღებულ ეროვნულ საბჭოს დეპუტატთა დამატებითი სიას. სიაში 20 კაცია. საბჭო სიას ამტკიცებს.

ნ. რამიშვილი (შინაგან საქმეთა მინისტრი) მთავრობის სახელით აცხადებს: საბჭოს წევრნო! დღიდან საქართველოს დამოუკიდებლობის გამოცხადებისა მთავრობა ყოველ ღონეს ხმარობდა, რომ ეს დამოუკიდებლობა აღიარებინა სხვა ქვეყნის სახელმწიფოებსაც და საქართველო შესულიყო საერთაშორისო ოჯახში ცალკე წევრად. ამ მხრივ მთავრობამ თავისი დიპლომატიური წარმომადგენელთა საშუალებით სათანადო ნაბიჯები გადადგა. თუმცა გერმანიის წარმომადგენელმა ფონ-ლოსოვმა იცნო საქართველოს დამოუკიდებლობა, ხოლო თვით გერმანიას ოფიციალურად ეს დღემდე არ უცვნია. ამის მიზეზი ის არის, რომ რუსეთი წინააღმდეგი იყო საქ. დამოუკიდებლობისა და გერმანიას რომ ეცნო რუსეთის სახელმწიფოს ნაწილის დამოუკიდებლობა, ეს იქნებოდა ბრესტის ხელშეკრულობის დარღვევა და იმ ელემენტის გაძლიერება, რომელმაც გერმანიას რუსეთზე დიდი გავლენა მოუპოვა. ამიტომ ჩვენი და გერმანიის დიპლომატები დიდს ცდაში იყვნენ, რომ რუსეთსაც ეცნო საქართველოს დამოუკიდებლობა, მაგრამ ეს დღემდე ვერ მოხერხდა, რადგანაც ბოლშევიკური რუსეთი წინააღმდეგი იყო ჩვენი დამოუკიდებლობისა და განსაკუთრებით ის ამ შემთხვევაში ეყრდნობოდა გერმანიის სოციალ-დემოკრატიას, რომელიც საქართველოს დემოკრატიის ამ ნაბიჯს პირველად არ იზიარებდა. ეს დაბრკოლება რომ თავიდან აგვეცილებია, მთავრობამ და ს.-დ. პარტიამ გაგზავნა განსაკუთრებულნი პირნი გერმანიაში ჩვენი მდგომარეობის გასაცნობათ. გაგზავნილმა პირებმა გერმანიის მთავრობას და დემოკრატიის წარმომადგენლებს განუცხადეს და აუხსნეს ის პირობები, რომელშიაც საქართველო იყო მოქცეული და ამის შემდეგ ეს დაბრკოლება თავიდან ავიცილეთ. ყველა ამის შემდეგ შემიძლია განვაცხადო, რომ გერმანიის მთავრობა დამატებითი ხელშეკრულობით შეეკრა რუსეთს; ამ დამატებითი ხელშეკრულობის ერთი მუხლი ამბობს, რომ რუსეთი თანხმაა იცნოს საქართველოს დამოუკიდებლობა. მთავრობამ ბერლინიდან თავის დიპლომატიურ წარმომადგენელ საქართველოს საგარეო საქმეთა მინისტრ აკაკი ჩხენკელისაგან მიიღო დეპეშა, სადაც ნათქვამია, რომ გერმანიის და რუსეთის მთავრობამ დამტკიცებულ ხელშეკრულობათა გამოცვლის შემდეგ საქართველოს დამოუკიდებლობა იცვნესო. მხოლოდ სამწუხაროა ის გარემოება, რომ გერმანიამ და რუსეთმა იცნო მარტო საქართველოს დამოუკიდებლობა, მეზობელ სახელმწიფოების კი არა. ასე რომ ჩვენი დამოუკიდებლობის აღნიშნულ სახელმწიფოთა მიერ ცნობა ფაქტია და იმედი გვაქვს, რომ მომავალში თანდათან ყველა ევროპის კულტურული სახელმწიფოები იცნობენ ჩვენს დამოუკიდებლობას. ჩვენ დარწმუნებულნი ვართ აგრეთვე, რომ ის ხალხი, რომელიც რუსეთის ორიენტაციაზე იდგა და საქართველოს დამოუკიდებლობას ებრძოდა, დღეიდან ტაქტიკას შეიცვლის, იმედი გვაქვს, რომ საქართველოს მოქალაქენი განურჩევლად პარტიული რწმენისა და ეროვნებისა შეეცდებიან საქართველოს დემოკრატიული რესპუბლიკის განმტკიცებას (ხანგრძლივი ტაში).

კანონ-პროექტი წინამძღვრიანთ კარის სკოლის სახელმწიფო ხარჯზე მიღების შესახებ.

მომხსენებელი თ. კიკვაძე: 1894 წ. ილია წინამძღვრიშვილმა თავის კართან დაარსა თავისი ხარჯით სამეურნეო სკოლა, შემდეგ შეწევნას აძლევდა თავად აზნაურული ბანკი, როცა ეროვნულ საბჭოს ხელში გადავიდა თავად აზნაურობის ქონება, ცხადია, ეროვნულ საბჭოს უნდა აღმოეჩინა დახმარება სკოლისათვის. 1 მარტიდან მასწავლებლები უჯამაგიროდ არიან დარჩენილნი. ეს საკითხი დაისვა განათლების კომისიაში, რომელმაც დაადგინა ეს სასწავლებელი სახელმწიფო სასწავლებლად იქნეს აღიარებული და ამ წლის ბოლომდე მიეცეს 31000 მან. შემდეგ კი, რამდენიც საჭირო იქნება. სამეურნეო სკოლები ჩვენ თითქმის არ მოგვეპოვება და ამ მხრივ მას დიდი მნიშვნელობა აქვს. სკოლას აქვს 50 დეს. მიწა წინამძღვრიშვილის მიერ შეწირული, მშვენიერი პატარა ქვის შენობა, აქვს კარგი ფიზიკური კაბინეტი და სამუშაო იარაღები.

დ. ონიაშვილი. საფინანსო კომისიამ განიხილა ეს კანონ-პროექტი და მიიღო რა მხედველობაში, რომ სკოლას დიდი მნიშვნელობა აქვს, აგრეთვე წარმოდგენილი ხარჯები დღევანდელ სიძვირეში არც ისე დიდია, ერთხმად მიიღო კანონ პროექტი, მომხსენებელი კითხულობს კანონ პროექტს მუხლობრივ კანონ-პროექტი მიღებულ იქნა. მომხ. კითხულობს შტატებს.

 რ. არსენიძე. სამღვთო სჯულის შტატები, როგორც ეს წინეთ ჩვენ ამოვშალეთ, ახლაც ამ კანონ-პროექტიდანაც უნდა ამოიშალოს.

შ. ქარუმიძე. (დამ. ნაც. დემ.) სამღვთო სჯულის საკითხი ჯერ პრინციპიალურად არ არის გადაწყვეტილი. ეს საკითხი დაკავშირებულია იმ საკითხთან, თუ როგორ განწყობილებაში იქნება სახელმწიფო ეკლესიასთან და ამიტომ სამღვთო სჯული უნდა დარჩეს სავალდებულო საგნად.

ს. დადიანი. ს. ფედერალისტთა ფრაქციის სახელით უნდა განვაცხადო, რომ დემოკრატიულ სახელმწიფოში ადგილი არ უნდა ექნეს სამღვთო სჯულის სავალდებულოდ სწავლებას, ეს სინდისის საქმეა, ამიტომ ჩვენი ფრაქცია ამ საგნის ამოშლის მომხრეა.

თ. კიკვაძე ის გარემოება, რომ წინეთ საბჭოს უმრავლესობამ რამოდენიმეჯერ ამოშალა სხვადასხვა კანონ პროექტებიდან სამღვთო სჯული ამტკიცებს, რომ საბჭოს უმრავლესობა წინააღმდეგია სამღვთო სჯულის, როგორც სავალდებულო საგნის და მომხრეა სინდისის და რწმენის თავისუფლების, ამიტომ მეც მხარს უჭერ ამოშლას.

სამღვთო სჯულის შტატები ამოშლილ იქნა, ამრიგათ შტატებიც შესწორებით მიიღო საბჭომ.

კან ნ პროექტი მომრიგებელ მოსამართლეთა ინსტიტუტის დაარსების შესახებ

მომხსენებელი რ. ივანიცკი აღნიშნავს, რომ სახელმწიფოებრივი ცხოვრების ნორმალურად მიმდინარეობა და წინსვლა დამოკიდებულია სასამართლოს წესიერად მოწყობაზე. ნგრევის პროცესი საქართველოში დასრულებულად შეიძლება ჩაითვალოს, ამიტომ საჭიროა სასამართლოების შექმნა. სასამართლოს სჭირია დაცვა, ეს კი ადმინისტრაციის საქმეა, სასამართლო მხოლოდ იმ შემთხვევაში იქნება ავტორიტეტული, თუ ის დაცულია გარეშე გავლენისაგან და მისი გადაწყვეტილება ცხოვრებაში ტარდება. შემდეგ მომხსენებელი ეხება სასამართლოს ხასიათს და ამბობს, რომ სასამართლო ხალხთან უნდა იყოს დაახლოვებული, ის უნდა იყოს ხალხოსნური. ეს კანონ პროექტი სავსებით გადმოღებულია რუსულ კანონიდან იმ ცვლილებებით და დანატებით, რომელიც გამოწვეულია დემოკრატიული პრინციპებით და ადგილობრივი პირობებით. კანონის ძალით სოფლის სასამართლოები ისპობა, როგორც ზედმეტი და არა სასარგებლო დაწესებულება. კანონონ-პროექტის თეზისები ასეთია: მომრიგებელ მოსამართლის თანამდებობაზე ცენზი მოსპობილია (მომრ. მოსამ. შეიძლება იყოს უმაღლეს, საშუალო და არა საშუალო სკოლებში კურს დამთავრებულნი). სასოფლო სასამართლოები სრულებით გაუქმებულია, ოფიციალური ენა ქართულია, მომრიგებელ მოსამართლეთა ყრილობების მოწყობა.

შ. მესხიშვილი ეხება საერთო სასამართლოს მნიშვნელობას სახელმწიფოსათვის, აღნიშნავს იმ გარემოებას, რომელმაც გამოიწვია რევოლიუციონური ტრიბუნალების დაარსება და ამბობს, რომ რევოლიუციამ მოსპო ძველი სასამართლოები, ხოლო ახალის შექმნა ვერ მოასწრო, ხალხმა ამას არ მოუცადა და თვით შექმნა სასამართლო—რევოლიუციონური ტრიბუნალები, რომელნიც უფლებრივ ნორმებს მოკლებული იყო, მაგრამ ცხოვრების მოთხოვნილებით იყო მისი შექმნა გამოწვეული და ხალხს ამ ნგრევის ხანაში დიდი სარგებლობა მოუტანა. შემდეგ მინისტრი ეხება სასამართლოების მდგომარეობას რუსეთში ძველათ და ეხლა და აღნიშნავს, რომ 60 წლეებში რუსეთში სასამართლოები შედარებით სამართლიან პრინციპებზე იყვენ აშენებულნი, მაგრამ ჩვენთვის, საქართველოსათვის (რუსეთისათვის) ის შემდეგ სხვადასხვა დამატებებით, სენატის დადგენილებებით გადამახინჯებულ იქნა. რუსეთში დიდი ხანია, რაც შემოღებულია ნაფიც მსაჯულთა ინსტიტუტი, ჩვენში კი ეს არ იყო. მინისტრი ახასიათებს იმ დროს და პირობებს, რომლის დროს სამინისტროს მოუხდა სასამართლოს რეორგანიზაციის მოწყობა და სხვათაშორის ამბობს, რომ ძველმა სასამართლომ ისეთი მოხელეები დაგვიტოვა, რომელნიც სრულებით ვერ ეგუებიან დემოკრატიულ პრინციპებს. აგრეთვე ხელში შეგვრჩა ისეთი აპარატებიც, რომელნიც ემსახურებოდენ არა მარტო საქართველოს, არამედ მთელს ამიერ კავკასიას. სამინისტრომ ყველა ასეთი დაწესებულებები გააუქმა. სამინისტრომ ყურადღება მიაქცია იმ გარემოებასაც, რომ ახალი სასამართლო არ ყოფ ლიყო ძვირი, ხალხისათვის მიუწვდომელი და სწორედ ეს კანონ-პროექტი შექმნილია იმ ნაირად, რომ სასამართლო უნდა იქნეს ხალხოსნური, ხელმისაწვდომი ყველასათვის და უაღრესად დემოკრატიული. შემდეგ მინისტრი აცნობს საბჭოს, თუ რა მდგომარეობაშია იუსტიციის უწყებაში ნაციონალიზაცია და ამბობს, რომ ქუთაისის გუბერნიაში ნაციონალიზაცია სავსებით ტარდება. თბილისის გუბერნიაშიაც მომრიგებელ მოსამართლეებათ ინიშნებიან ყველა ქართულის მცოდნე პირები. საოლქო სასამართლოში უკვე რუსულ ენაზე დაწყებული საქმეების გარჩევა, რუსულად დასრულდება, შემდეგ კი ქართულად იქნება საქმის წარმოება.

მომხსენებელი კითხულობს კანონ-პროექტს მუხლობრივ. კამათს იწვევს მე-9 მუხლი, სადაც ნათქვამია, რომ მომრიგებელ მოსამართლეთ ირჩევს ერობა და (თფილისში და ქუთაისში) ქალაქის საბჭო.

ვ წერეთელი (ნ.-დ) წინააღმდეგია ამ მუხლის და მოითხოვს ერობებმა კანდიდატები წარუდგინონ, ხოლო სამინისტრომ დაამტკიცოსო.

ვ. წერეთლის შესწორება საბჭომ ჩააგდო.

დიდ კამათს იწვევს აგრეთვე მე 17 მუხლი, სადაც ნათქვამია: იმ ოლქში, სადაც უმრავლესობა მცხოვრებლებისა, რომელიც არა-ქართველ ერს ეკუთვნის, საქმის წარმოება, როგორც სიტყვიერ, ისე წერილობითი უნდა ხდებოდეს ქართულისა უმნის უმრავლესობის ენაზე. ნაც. დემოკრატები ამ მუხლის წინააღმდეგნი არიან: სოც. ფედ. და ს. ფედერალისტების ორატორები იცავენ. კამათში მონაწილეობა მიიღეს ი. მაჭავარიანმა, დ. ჩიქოვანმა, ი. ბარათაშვილმა და არსენიძემ. უკანასკნელი ორატორი (არსენიძე) აღნიშნავს რა იმ გარემოებას, რომ ამ მუხლის შეტანას მოითხოვს წმინდა სახელმწიფოებრივი პრინციპი, ამბობს, რომ ყველა მოქალაქე ნამდვილ მოქალაქედ უნდა გრძნობდეს თავს და სახელმწიფოსაგან ხალხის მხრით მასა მოელის მფარველობას და ამ შემთხვევაში აუცილებლად უნდა გაუწიოს სახელმწიფომ მფარველობა, მით უმეტეს, ეს მუხლი ეხება განსაკუთრებით მუშების ინტერესებს. შემდეგ ორატორი ამბობს, რომ მოვალეობას ვაკისრებთ, და თუ არ შეასრულა მოვალეობა გამოვაცხადებთ, ამიტომ ვისაც მოვალეობას ვაკისრებთ და მის ასრულებას ვთხოვთ, იმას უფლებებიც უნდა მივსცეთო. მე-17 მუხლიც მიღებულ იქნა იმ მცირე შესწორებით, რომელიც შეიტანა ს. დადიანმა და რომელიც ეხებოდა „მცხოვრებლების“ მაგივრად მოქალაქეთა დაწერას და საქმის წარმოების მაგივრად სამართლის წარმოების მიღება.

ამრიგათ საბჭომ მთელი კანონ პროექტი მიიღო. ა. ხ.

ახალი ამბები

დღეს, საღამოს ექვს საათზე, დანიშნულია სოც. დემ. პარტიის თფილისის კომიტეტის სხდომა.

— ადერბეიჯანის საელჩოს საინფორმაციო ბიურო გვწყებს: ბაქოდან მიღებული ცნობით ქალაქში ჯარის შესვლისთანავე სრული წესიერება იქნა აღდგენილი, რამოდენიმე ათი კაცი წესიერების დამრღვევნი დაატუსაღეს და დახვრიტეს. ქალაქ ს კომენდანტათ დაინიშნა ნაზ. მ ბეი. ქალაქის თავათ დაინიშნა იუზკინი. სასურსათო საქმე გადაეცა ქალაქის გამგეობის განკარგულებაში. ვაჭრობა აღდგენილია. ქართველ მცხოვრებლებს ადერბეიჯანის მთავრობა დახმარებას უწევს; პირველ საჭიროებისათვის მთავრობამ მათ გადასცა 50,000 მანეთი, ბოლშევიკების მიერ დახურული თათრული გაზეთი „აჩიკ-სოზ“ გამოდის. ამ დღეებში გამოვა გაზეთი „კასპი“.

— მე 7 ქალთა გიმნაზიაში (ქალთა ყოფილი ქართული გიმნაზია) გამოცდები დაიწყება 24 სექტემბერს. რადგან გიმნაზია ქალთა ინსტიტუტის შენობაში გადავიდა (ერმოლოვის ქუჩაზე), ამიტომ გამოცდებიც აქვე მოხდება.

— სახალხო ბაღში სექტემბრის 25-დან ოქტომბრის 10-დის გაიყიდება სასახლის ყვავილნარისთვის ზედმეტად მიჩნეული ოთახის სხვადასხვა მცენარე და ყვავილები. გაყიდვა მოხდება დილის 9 საათიდან 12 საათამდის და საღამოს 3 საათიდან 6 მდის. შესავალი ერმოლოვის ქუჩიდან.

— რაჭული საღამოს გამო, რომელიც იმართება ევგ. დვალის მიერ სახალხო სახლში 26 სექტემბერს, თფილისის არსებულ რაჭველ ლეჩხუმელთა დამხმარე საზოგადოების მთავარი გამგეობა აუწყებს საზოგადოებას, რომ ეს კერძო საღამოა და იგი არავითარ მონაწილეობას არ იღებს ხსენებულ საღამოს მოწყობაში და არც შემოსავალში უდევს რაიმე წილი.

— ეროვნულ საბჭოში წარსადგენად გაბაშვილმა შეიმუშავა შემდეგი საკანონმდებლო წინადადება: 1) რკინის გზებსა, მასთან დაკავშირებულ წარმოებათა და სხვა სახელმწიფოებრივი მნიშვნელობის დარგებში აკრძალულია მუშა-მოსამსახურების გაფიცვა, 2) ყველა გაფიცული აღნიშნულ დარგებში დაისჯება, როგორც დანაშავე სახელმწიფოს წინაშე თანახმად სათანადო კანონებისა, 3) მინისტრთა საბჭო იმუშავებს აღნიშნულ დარგთა ადმინისტრაციისათვის საჭირო ინსტრუქციებს.

— გაზ. „საქართველო“, რომელიც ქაღალდის უქონლობის გამო დროებით შეჩერებული იყო, დღეიდან გამოვა.

— გაძარცვა. 22 სექტემბერს ღამით „დეზერტირების ბაზარში“ სიმონ ფეიკაძეს წაართვეს 11,000 მანეთი.

— მკვლელობა. 21 სექტემბერს ღამის 11 საათზე უმცროს მილიციონერს მ. ფეოდატოვს უცაბედათ გაუვარდა რევოლვერი და მოკლა ეკატერინე არგინოვი.

— უფასო სამზარეულო. 22 სექტემბერს ველიამინოვის ქუჩაზე მე 3 და მე 4 უბნის მოქალაქეთათვის მე 4 სანიტარულ ნაწილის ხელმძღვანელობით გაიხსნა უფასო სამზარეულო.

— ლექცია. დღეს, 24 სექტემბერს 1-ლი რაიონის მუშათა კლუბში ექიმი ტურიაშვილი ლექციას წაიკითხავს სიმთვრალეზე და ახსნის ბუნდოვანი სურათებით. შესვლა უფასოა.

— თფილისის მთავრობის საშუალო კულტურ. ტიხნიკურ სასწავლებელში მიცაღინეობა დაიწყება 1 ოქტომბრიდან.

— მოწაფეების სამსახურიდან განთავისუფლება. მთავრობის ბრძანებაში განმარტებულია, რომ მოწაფეები ჯარში გაწვევისაგან განთავისუფლდებიან სწავლის გათავებამდე, თუ ისინი წარმოადგენენ მოწაფეობის მოწმობას და თუ ხნოვანობით არ აღემატებიან 22 წლის.

— მანგლისიდან შემდეგი დეპეშა მივიღეთ: „იარაღს გვაბარებენ, ჯირჯეობის ჩაგვაბარეს 3 ტყვიისმფრქვევი, 600 ვინტოვკა და 30 ათასი პატრონი. ადგილობრივი გვარდია და ადმინისტრაცია საუცხოვოდ მოქმედობს ქვაჩაძე, კაკაბაძე“.

— ქართული ლატარია. დღეს, დილის 12 საათზე, ქართულ კლუბის დარბაზში დანიშნულია კრება ლატარიის ბილეთების საჯაროდ გაყიდვის მომწყობი კომისიისა. თავმჯდომარე კომისიისა სთხოვს ყველა წევრთა და მოწვეულ პირთ მობრძანდენ კრებაზე სათათბიროთ.

— დელეგაცია. ჩვენს რედაქციაში გამოცხადდა დელეგაცია,—სოფ. რუისის საზოგადოებიდან ი. მამაცაშვილი, გ. მღებრიშვილი; ესენი არჩეულები ყოფილან 15 ენკენისთვეს სოფ. რუისში მომხდარი საერთო საზოგადო ყრილობიდან, რომელშიაც მონაწილეობას ღებულობდა სოფ. რუისი, სახირეთი, ბებნისი და ურბნისი. ამ დელეგაციას დავალებული აქვს, მოელაპარაკოს სამიწადმოქმედო სამინისტროს და მოაწესრიგოს ძალზედ გამწვავებული მდგომარეობა ამ სოფლებს და ცხაიანი ტყეში დასახლებულ ოსებს შორის, რომლებიც ტყეში აღარავის უშვებენ და სცარცვავენ ყველას. თან წარმოადგინეს სია გაცარცვულთა, შემოწმებული სოფ. რუისის კომისარიასაგან ი. მღებრიშვილისათვის წაურთმევიათ სამატი და ცული ღირ. 300 მ., გ. ბუზიაშვილისათვის სამატი და ფარაჯა ღირ. 200 მ., ლ. მღებრიშვილისათვის 2 ც. ფარაჯა და ჯაჭვი ღირ. 400 მ., გ. ბუზიაშვილისათვის 2 ც. თოკი და სამატი ღირ. 60 მან. დ. ქებიაშვილისათვის ხარი, თოკი და ჯაჭვი ღირ. 1660 მ., ვ. მოლაჩინი სამატი ღირ. 100 მ. უცემიათ ი. და ზ. მამაცაშვილებისათვის.

— ბათუმში მიემგზავრება თფილისიდან 25 სექტემბერს საღამოთი გიორგი მაქსიმეს ძე მახარაძე, რომელიც პატარა დავალებებს შეასრულებს უსასყიდლოთ. მისამართი: ნატანები—საბაჟოს გამგეს ივ. მგალობლიშვილს.

კ რ ე ბ ე ბ ი.

სამშაბათს, 24 სექტემბერს, სად. 6 საათზე მე 6 სავაჟო გიმნაზიაში (უდელის ქ. № 3) დანიშნულია მე 4 რაიონის ქალთა ორგანიზაციის წევრთა საერთო კრება.

— სამშაბათს, 24 სექტემბერს ნაშუადღევის 3 ნახ. საათზე „ერთობის“ რედაქციაში დანიშნულია ახალ გაზრდა მარქსისტთა ორგანიზაციის ცენტრალური კომიტეტის, თფილისის კომიტეტის, საკონტროლო კომისიის და სარევიზიო კომისიის წევრთა საერთო კრება. ამხანაგებს ვთხოვთ აუცილებლათ დაესწრონ.

— 24 სექტემბერს, სად. 6 საათზე ქალაქის საბჭოს დარბაზში შედგება მოსამსახურეთა აღმასრულებელ კომიტეტის სხდომა ქალაქის თვითმართველობის ყველა განყოფილებათა წარმომადგენლების მონაწილეობით.

საბურთალო

17 სექტემბერს საბურთალოს სახალხო თეატრის და სამკითხველოს გამგეობათა შეერთებულმა კრებამ იქონია რა მსჯელობა შესახებ იმისა, რომ ქალაქის გამგეობამ ჯერ მოახდინა რეკვიზიცია გაბაშვილის შენობის ამ დაწესებულებათათვის, სადაც გადატანილ იქნა უკანასკნელთა ქონება და შემდეგ თავისივე გადაწყვეტილება თვითვე გააუქმა, შენობა ჩამოართვა კულტურულ დაწესებულებებს და გადასცა იმ მიზანს, რომელსაც ეს შენობა გარყვნილების ბუდეთ ჰქონდა გადაქცეული, თეატრის და სამკითხველოს ქონება კი მილიციამ გარეთ გამოყარა და გადაიტანა, ქალაქის გამგეობის ბრძანებით, სრულიად უვარგის შენობაში („რაზსვეტი“). კრებამ დაადგინა: ვინაიდან უკანასკნელი შენობა სრულიად უვარგისი და გამოუსადეგარია თეატრისა და სამკითხველოსთვის, საჭიროთ მოწვეულ იქნას თეატრის და სამკითხველოს წევრთა არაჩვეულებრივი კრება და გაეცნოსთ მათ საქმის ვითარება დაწვრილებით, მანამდის კი, რადგან შესაფერისი შენობა არ იშოვება, გამგეობები იძულებული არიან თეატრის (სეზონის გახსნა) და სამკითხველოს მოქმედება შეაჩერონ.

საბურთალოს სახალხო თეატრის და საბურთალო-ახალშენის უფასო სახალხო სამკითხველოს გამგეობანი.

პროვინციის ქრონიკა

გორის მაზრის სოციალ დემოკრატიული (ცენტრალური კომიტეტის) კრება არის დანიშნული გორში, ცენტრის ბინაზე ოთხშაბათს, 25 ენკენისთვეს, ნაშუადღევის 4 საათზე. ვთხოვთ ცენტრის წევრებს და პასუხისმგებელ პროპაგანდისტებს აუცილებლათ დაესწრონ.

სახხერე. როგორც ს. საჩხერიდან (ქუთაისის მაზრა) გვწერენ, იქ ყაჩაღებს გაუძარცვავთ ივანე ნათლისმცემლის ეკლესია. წაუღიათ ვერცხლის ბარძიმი და სხვა ნივთები, რომელნიც მნიშვნელოვან ისტორიულ განძს წარმოადგენდენ ეს ნივთები მეფე სოლომონის დროს შეუწირავს მარიამ დედოფალს გოგნის უდაბნოს მონასტრისთვის და ამ მონასტრიდან აღნიშნულ ეკლესიაში იყო გადმოტანილი. გამოძიება სწარმოებს, მაგრამ შედეგები ჯერ არა სჩანს.

ტყიბულის მუშებში

ქუთაისიდან ჩამოსულმა ამხ. ზ. გურულმა ტყიბულის გაფიცვის შესახებ შემდეგი გადმოგვცა: 17 სექტემბერს პიატიგორიდან ქუთაისში ჩავედი, სადაც გავიგე, რომ ტყიბულის მუშები ხელმეორეთ გაფიცულიყვნენ და იქ საჭიროთ მიდიოდა გუბერნიის კომისარი. ჩვენ მაინც უნდა ჩავსულიყავით ტყიბულში მუშათა საქციელის გამოსაკვლევათ და ეხლა გადავწყვიტე არ დამეყოვნებია. ღამე წავედით კიდეც. ჩვენთან იყო შრომის კომისარის მოვალეობის ამსრულებელი ვ. ურუშაძე, ქუთაისის მუშათა საბჭოს თავმჯდომარე გრ. ურატაძე და რკინის გზის სამმართველოს განყოფილების უფროსი კორძაია.

ტყიბულში ასვლის უმალვე ჩვენ ვინახულეთ გამგე და სხვა საჭირო პირები და გავეცანით საქმის მდგომარეობას. გამოირკვა, რომ ახალი მოთხოვნილება იყო მხოლოდ საბჭოს წევრთა შენახვა კანტორის ხარჯზე, სხვა ყველაფერი შეეხებოდა წინა შეთანხმების თითქოს აუსრულებლობას. გამოირკვა აგრეთვე, რომ შეგნებული მუშები განურჩევლად პარტიისა წინააღმდეგი იყვნენ გაფიცვის და საზოგადოთ იქ გაბატონებულ პოლიტიკის.

მოვიწვიეთ და გავხსენით წინაწარი კრება საბჭოს წევრებისა და აქტიური ელემენტებისა. კრებას დაესწრო ასამდე კაცი. შრ. კომისარის წინადადებით თათბირს თავმჯდომარეობდა ქ. მ. ს. თავმჯდომარე გრ. ურატაძე. მუშების წარმომადგენლებმა აგვიხსნეს, თუ როგორ დაიწყო გაფიცვა: რომ ეს საბჭოს არც გაუგია, რომ მუშებს ხელი აიშვებია მუშაობაზე, რომელიღაც ჯგუფმა (ჩამოიარეს და ააშვებინეს), რომ თავიდან მარტო იმას გაიძახოდენ დელეგაცია გაგვილანძღა გამგემო და მხოლოდ მერე მოაყოლეს მოთხოვნილებები. გამოირკვა, რომ შეპირებულიდან ქირა და პური ასრულებულა, ხოლო ძაფი, საპონი და ტანისამოსი ჯერ ვერ მოეტანათ. არ იყო გამორკვეული აგრეთვე შაბათკვირაზე უფასო მატარებლის საქმე. ამას უმატებდენ, როგორც ვთქვი, საბჭოს წევრთა მუშაობიდან განთავისუფლებას და გაზეთ „სოც. დემოკრატისაგან“ გოდიშის მოხდას იმის გამო, რომ „მუშებს უსამართლოთ გვლანძღავს“-ო.

ამის შემდეგ დაიწყო სიტყვები. ველაპარაკეთ ყველამ და ყველა საბრალმდებლო ოქმს ვუკითხავდით მუშებს. ბოლოს კრებამ ერთხმათ მიიღო რეზოლიუცია, რომ „გაფიცვა შეცდარი ნაბიჯია და დაუყონებლივ უნდა მოისპოს“.

მუშები წავიდენ ყველა მუშებთან მოსალაპარაკებლათ, ხოლო ჩვენ დავრჩით კანტორაში და ვუცდიდით რით გათავდებოდა საქმე. უკვე საღამოს შეგვატყობინეს, მიტინგი უარს ამბობს კრების მიერ მიღებულ რეზოლიუციაზეო. ჩვენ წავედით მიტინგის ადგილას და მართლა ვნახეთ ასეთი სურათი.

მიტინგზე აშკარათ ჩანდა, რომ უმრავლესობას მუშაობა უნდოდა, მაგრამ რამდენიმე ათეული კაცი ანარქიას ახდენდა და თავმჯდომარეს კენჭს ყრას არ აცლიდა. მე გულმა აღარ მომითმინა და სიტყვა ავიღე, სადაც მიტინგს დაუფარავათ მივმართე და თან მკაცრი ტონით. მიტინგის უმრავლესობიდან თანხმობა [illegible] ფანტული აგენტები „საზ. ნახშირასი“ თუ სხვისაც ხმაურობდა და სიტყვას ხშირათ მაწყვეტინებდენ. ბოლოს მიტინგს მიმართა ბ. ჩხიკვიშვილმაც, როგორც გუბერნის მმართველმა და პროვოკატორებიც სასტიკათ დამარცხდნენ: მიტინგი ბენიას ისეთი მძლავრი ტაშით შეხვდა, რომ ვერავინ ვერ გაბედა ამოძახილი.

ჩვენ წავედით და როცა სადგურზე ჩავედით, მალაროებიდან ტელეფონით გადმოგვცეს ღამის მუშები უკვე გამოვიდენ სამუშაოზეო.

კრების მიერ გადაწყვეტილია 28 სექტემბერს ტყიბულში უნდა მოვიდეს მუშათა კომისია თფილისის, ჭიათურის, ყვირილა შორაპნის, ფოთის და ქუთაისის მ. დ. საბჭოსა და პროფ. კავშირების წარმომადგენლებისაგან შემდგარი. კომისიამ უნდა გამოიმუშავოს ერთგვარი კონსტიტუცია ორივე მხარესათვის სავალდებულო.

საჭიროა ეხლავე აირჩიონ ხსენებულმა ორგანიზაციებმა წარმომადგენლები. უფლება აქვთ სხვა ორგანიზაციებსაც.

ლეჩხუმში

II

ცაგერის დუქნები რამდენჯერმე გაუძარცვავთ. ამიტომ საქონელი თითქმის აღარ იშოვება რა. ლამაზი სახალხო ბაღი მთლად გაოხრებულია, ყოველგან ატყვია მეამბოხეთა ხელი, კომისარიატის საქმეები არ გაუნადგურებიათ. ვნახეთ სატუსაღო. ლეჩხუმელ მეთაურების უმეტესობა აქ ზის. აგერ „ნასტრაენიკალი“ კახიძე; აგერ კიდევ ჩაკვეტაძე, ესეც „ნასტრაენიკალი“; აგერ კიდევ ცნობილი გოლეთიანი, რომელსაც უბედური ბედის მასწავლებელი ქალი კენჭით ერგო და გადაირია; აი კენჭაძე, რომელზედაც მე ზევით ვილაპარაკე; აი, ეგერ ლეთოდიანი ლევან დადეშქელიანის სიკვდილის დროს ლევანის მახლობელი სვანის თუ კუპრაშვილისაგან დაჭრილი. არავინ არ იმართლებს თავს, ამბობენ: გავბრიყვდით, პროვოკატორებმა მოგვატყუესო. დავსტოვეთ სატუსაღო. გარეთ რამოდენიმე ქალიშვილები დასეირნობდენ. კენჭობის დროს ესენიც გადამალულან. ვნახეთ ზოგიერთი სამაზრო კომისარიატის მოხელე, მათ შორის მელიტონ მანდარია ეს ჯერ ჩვენი კომისარი იყო, შემდეგ მეამბოხეების. ახლა კიდევ ჩვენთან მოვიდა. ასე მგონია, სამას სამოცი შემადგენლობა რომ გამოიცვალოს, იგი ყველას კომისარობას იკისრებს. ძალიან ჩამოგავს მანქანას, რომელიც ყველა ხელს ემორჩილება.

როგორც გავს „ბოლშევიკებს“ საკმაოთ ნახედარი დარჩენია და ამიტომ ჩვენი წამოსვლის დროს ვეღარ ადგა, ჩვენ გავაღვიძეთ. დიდი ნიჭიერი კაცი არ არის, მაგრამ ლეჩხუმის „ბოლშევიკურ“ მხედრობაში რუსული „ჩესტის“ აღება მაინც უსწავლია. ჩვენი დროის კომისარიატის საქმის მწარმოებელი ვახვლედიანიც ვერ დაგვიხვდება კარგ გუნებაზე. პირველათ მეამბოხეებს თურმე დაუწყია ძმა ბიჭობა. ამტკიცებდა: „თითო გლეხს ორასი მანეთი ჰქონდა შეწერილი და ამ ფულების აკრება მე მქონდა მონდობილი, დღეში ოცი მანეთი ცხენის ქირათ დამინიშნესო“. ამ ბოლოს მაინც ჩავარდნია კოვზი ნაცარში და გაქცევის დროს მორჩაძეს 200 მანეთი გადაუხდევინებია. ეს უბედურება ახალი დამართებული ჰქონდა და ამიტომ ენას ვეღარ ლაპარაკობდა, თითქოს ჩარბები ერთი მეორეზე შრეშით ჰქონდა დაწებილი.

2 ენკენისთვეს დილით ლაილაშისაკენ გავემართეთ. ლაილაშში ლევან დადეშქელიანის ეზოში შევჩერდით. აქ ეხლა აღარავინ აღარ არის. მწუხარეთ და მგლოვიარეთ დაგვხვდა ლევანის დროს მუდამ მხიარული სახლ კარი; სადგომი სახლი დაკეტილი იყო, ხოლო ყველა სხვა სახლები კარღია და კარებებს ქარი არახუნებდა. ჩემო ლევან! შენს ნამყოფ ადგილზე ეხლა პარტახის საშინელებაა და ის გულის ტკივილით ვნახეთ შენმა ამხანაგებმა. ისღა აკლია, რომ იქ ძალლი ყმუოდეს და მისი ხმა ყველას აგრძნობინებდეს შენი სიკვდილის უსამართლობას, უაზრობას და საშინელებას.

გუბერნიის კომისარს ლაილაშში მდგომი რაზმის უფროსი ნაცვალაძე წარუდგა. ხალხიც ბლომათ მოვიდა. აქვე იყო გერმანიაში ტყვეთ ნამყოფი ლეჩხუმელი პოლკოვნიკი ქარსელაძე. საჭირო ცნობების მიღების შემდეგ გუბერნიის კომისარმა ადგილობრივი დაწესებულებების დათვალიერება მოისურვა. ვნახეთ სატუსაღო. აქ დაგვიხვდენ აღმასრულებელი კომიტეტიდან მექრთამეობისათვის გაძევებული, შემდეგ ლევან დადეშქელიანის მკვლელობის მონაწილე, კიდევ შემდეგ გეგეჭკორის რაზმს კავკავში გაყოლილი და ამ რაზმის დარიალში დამარცხების დროს გამოქცეული ბიქო კენჭაძე (ცაგერში რომ კენჭაძე, ვნახეთ ის სხვაა, იმას იულო ჰქვია). ამის გარდა კიდევ სამნი იყვნენ დარიალიდან გამოქცეულნი. აქვე იყო ერთი ტუსაღი, რომელმაც ჯერ კიდევ ცაიშის [illegible] დადეშქელიანს ჩექმები გააძრო [illegible] ჩექმები [illegible] ამ ჯალათს ჩექმები უკვე უნახ[illegible] კიდევ რამოდენიმე ტუსაღი, რომ[illegible] დადეშქელიანის სხვადასხვა ნივთ[illegible] მოსჩენოდათ.

სასწავლებლის შენობა აქ კიდ[illegible] ცუდ მდგომარეობაში ვნახეთ, [illegible] სხვაგან. განადგურებულია ფუტკ[illegible] ლი, სურათები, ერთი სიტყვით [illegible] ვე. საზოგადო ბაღში მთავრობის [illegible] მწყობრათ იდგა. მათ გუბერნიის [illegible] სარი მიესალმა და მადლობა გა[illegible] მძიმე და ნაყოფიერი შრომისათვის [illegible] გორც გამოირკვა, ჯარისკაცებს [illegible] რამ აკლიათ, ბევრიც თავის დრო[illegible] აქვთ, მაგრამ მაინც ხალისიანათ [illegible] ყურებოდენ. ბოლოს გუბერნიის კ[illegible] მა დაათვალიერა ლაილაშის წ[illegible] მელიც ოხ ხუთ ადგილას მომხ[illegible] გადმოჩუხჩუხებს და ყველას ყურ[illegible] იქცევს ვაჟრებმა თავისუფალი [illegible] ითხოვეს, რაც უკვე სერთოთ ნებ[illegible] თულია და ამის ცნობა ძლიერ [illegible] დათ. დავსტოვეთ ლაილაში, რომ[illegible] ერთობ ძვირათ დაუჯდა ლეჩხუმ[illegible] შევიზმი“. აქ გავლის დროს გ[illegible] 30,000 მანეთამდე კონტრიბუცია [illegible] ვაჭრები ცოტა უფრო ბლომათ [illegible] და ამიტომ ვინც ფულის აღების [illegible] ბაზი იყო უფროთ აქეთკენ შე[illegible] პირს. „ჯარი არ წაიყვანოთ ჩვე[illegible] დვა არ დაიდოთო“ იმუდარებოდ[illegible] ბერნიის კომისარს წასვლის დროს.

ჩქარა უკვე რაჭა ლეჩხუმის საზ[illegible] ჰრიბალოში ვიყავით. აქ დაგ[illegible] თფილისში შემდგარი რაჭა ლე[illegible] მუშათა გვარდია. გვარდიაში 10[illegible] შედის და შიგ მოწინავე მუშები [illegible] ძველი ჯარისკაცი ურევია. თითქმ[illegible] ლა სოფლებიდან არიან რამოდენ[illegible] ცი და ეს საუცხოვო ძალაა იმ [illegible] კატორული ხმების გასაფანტავათ, [illegible] მელიც ამ ბოლო დროს სოფლებშ[illegible] უგნებელ გლეხკაცობაში დამყარდა: [illegible] რობა ბატონ ყმობის აღდგენს, გ[illegible] მოსყიდულიაო და სხვა. ამათ [illegible] უფრო ადვილათ უჯერის და რა[illegible] თაც უფრო მტკიცეთ და შეგნე[illegible] გაჰყვება ეს ჯგუფი თავის გზას, იმ[illegible] უფრო დიდ ნაყოფს მოუტანს მ[illegible] შობა. გუბერნიის კომისარი ესა[illegible] ბა ამ გვარდიის წარმომად. და და[illegible] ლებით გააცნო გეგმა, რომლის ფარ[illegible] შიაც უნდა იმოქმედოს ამ მუშათა [illegible] მა. ცაგერის და ლაილაშის გარე[illegible] სად გუბერნიის კომისარის მოსვ[illegible] იცოდენ და ამიტომ ვნახულობდ[illegible] ხალხს, რომელიც შემთხვევით ი[illegible] თავს, ასე იყო ჰრიბალოშიც.

რ. ყიფი[illegible]

რკინის გზის მოსამსახუ[illegible]თა ყრილობა

15 სექტემბერი.

პრეზიდიუმი მოახსენებს კრებას [illegible] მთავარ კომიტეტის მოღვაწეობის[illegible] გამოსაცხადებელ რეზოლიუციის ტე[illegible] რომლის შემუშავებაც კრების მიერ [illegible] და მინდობილი პრეზიდიუმს. ზოგი[illegible] დელეგატები მოითხოვენ, რომ რ[illegible] ლიუცია მიღებული იქნას ყრილობი[illegible] სასრულ, როცა განხილული იქნება [illegible] ლი მოქმედება კომიტეტისა.

ირ. გ. წერეთელს შეუძლებლად [illegible] ნია რეზოლიუციის მიღება გადაი[illegible] რეზოლიუცია ეხლა უნდა იქნას მ[illegible] ბული, ეს საზოგადო წესია. საჭირო[illegible] კომიტეტის მოხსენების გაკეთების [illegible] დეგ გამართულ იყო კამათი. ამ [illegible] დომის გასწორება შეიძლება ეხლაც [illegible] შეუდგებით მთავარ კომიტეტის მო[illegible] წეობის დაფასებას. მინამდე [illegible] ზოლიუცია არ იქნება მიღებუ[illegible] შეუძლებელია დღიურ წესრიგში ჩამ[illegible] ვლილ დანარჩენ კითხვების განხ[illegible] ყრილობა ადგენს განაგრძოს [illegible] მთავარ კომიტეტის მოხსენების შეს[illegible]

ა. გიგოშვილი. ბევრი შეცდომები [illegible] უშვა მთავარ კომიტეტმა, მაგრამ [illegible] შეცდომები ბუნებრივია, შეუცდომ[illegible] არავინაა. მათ არავითარი ბოროტმო[illegible] დება არ ჩუდენიათ. დიდი შეცდ[illegible] იყო, რომ კომიტეტის ზოგიერთ [illegible] რებმა ადმინისტრატიული ადგილ[illegible] დაიკავეს. კომიტეტის მოღვაწეობა, [illegible] თალია, ნაყოფიერი იყო და მადლ[illegible] ღირსიც არის ის, მაგრამ ზოგიერ[illegible] წევრები არ მუშაობდენ ინტენსიურ[illegible] და მადლობაც მათ უნდა გამოუცხად[illegible] ვინც ფაქტიურათ მუშაობდა.

ფირაძე არ ეთანხმება გ. გიგოშვ[illegible] მისი აზრით მადლობა უნდა გამო[illegible] დოს კომიტეტს, როგორც ერთ მთ[illegible] ორგანოს და არა პერსონალურათ.

ცენტერაძეს წინადადება შემო[illegible] გადავიტანოთ რეზოლიუცია ყველა მ[illegible] სენებების შემდეგ. ეხლა ძნელია [illegible] მოვიდგინოთ სავსებით სურათი 2[illegible] მიტეტის მოღვაწეობისა. შემოდის წ[illegible] დადება კამათის შეწყვეტის შესა[illegible] ყრილობა ადგენს მიიღონ რეზოლიუ[illegible] ყველა მოხსენებათა განხილვის შემდ[illegible] წინა კრებაზე ამხანაგ ფირუმოვის [illegible] აღძრულ წინადადების შესახებ, სა[illegible] ის მოითხოვდა ყრილობას საღამოთ [illegible] ემართონა სომხეთის და ადერბეიჯა[illegible] რკინის გზელებისთვის. პრეზიდიუ[illegible] წარადგინა მის მიერ შედგენილ დე[illegible] ტექსტი: „საქართველოს სახაზინო რკ[illegible] გზების დელეგატთა პირველი ყრილ[illegible] გამოსთქვამს მწუხარებას, რომ ვერ [illegible] დავს თავიანთ შორის ადერბეიჯა[illegible] [illegible]

...ზეზე მოსამსახურეთა და მუშათა წარმომადგენლებს. უგზავნის ამხანაგ რკინის გზელებს ამხანაგურ სალამს და უსურვებს მათ დემოკრატიულ იდეალების გამარჯვებას, რომ მათაც ექნეს ძლება აგრე თავისუფლად შეიკრიბონ ავიანთ ყრილობაზე და გაისმას იქაც სეთი თავისუფალი სიტყვა, როგორიც დეს გაისმის საქართველოს დემოკრატიულ რესპუბლიკის სატახტო ქალაქში".

კრება გადადის პროფესიონალურ სექციების და მომავალ გზათა მთავარ კომიტეტის ფუნქციების განხილვაზე.

ზოგიერთი დელეგატები მოითხოვენ საკითხი ყრილობის ბოლოს იქნეს ნხილული. კრება ადგენს მოხსენება ლავე განიხილოს.

მომხსენებელი მეგრელიშვილი წინა ტყვაობაში ეხება რუსეთის რევოლიციონურ მოძრაობას და მუშათა და რისკაცთა დეპუტატების საბჭოების ოღვაწეობას.

ჩერდება რა პროფესიონალურ კავშიების მოქმედებაზე, რომელთაც აქვთ ავიანთი განსაზღვრული ფუნქციები, და გრეთვე ყოფილ მთავარ კომიტეტზე, რომელიც ერეოდა შექმნილ მომენტის ამო პოლიტიკურ და სახელმწიფოებრივ მოღვაწეობის სფეროში, ის იგონებს, თუ რა როლს თამაშობდა კომიტეტი მაშინ, როცა ჩვენ გვიახლოვდებოდა ათრის ლაშქარი, და აგრეთვე კავკაის ჯარის დემობილიზაციის დროს. ამდენათაც შესაძლებელი იყო, კომიტეტმა მიაღწია სასურველ შედეგებს, ნ გაამაგრა დემოკრატიულ საფუძველზე სახელმწიფოებრივი წესრიგი. და აი, ხლა, როცა ცხოვრება ასე თუ ისე ება ნორმალურ კალაპოტში, ჩვენც ნდა მოვთავსდეთ ჩვენს ჩარჩოებში, პროფესიონალურ მუშაობის ფარგლებში და დავიტოვოთ მხოლოდ სასტიკი კონტროლის უფლება ადმინისტრატიულ სახელმწიფოებრივ საქმეებში, მით უმეტეს, როცა მთავრობის სათავეში დგაან ისეთი პირნი, რომელთაც ჩვენ სრულიად ვენდობით, და რომლებიც ჩვენ ვიათ გავგზავნეთ ამ საპასუხისმგებლო ადგილებზე. ამის შემდეგ ამხ. მეგრელიშვილი მოახსენებს ყრილობას საქართველოს სახაზინო გზების მოსამსახურეთა და მუშათა პროფესიონალურ კავშირის წესდების პროექტს. წესდების ხლობრივ განხილვა შეწყდება გზათა მინისტრის მოსვლით, რომელიც რიგს გარეშე თხოულობს სიტყვას განცხადებისთვის.

ლორთქიფანიძე აცნობს კრებას, რომ ენკენისთვეს გამოაცხადეს გაფიცვა ტყიბულის მაღაროების მუშებმა. ამდგაართ, კვლავ არაა სათბობი მასალა, მლის იმედი ჩვენ გვქონდა და ვფიქრობდით, რომ ამ დღეებში გაძლიერდებოდა მატარებელთა მოძრაობა. იყო იმედი მდგომარეობის გამოკეთებისა, მაგრამ ეხლა კი გაჰქრა ეს იმედი. ამ გაფიცვაში მინისტრი ჰხედავს ვიღაცას როტ ხელს, რომელიც ხელს უშლის ავრობას მუშაობაში. მუშების ახალი თხოვნები სრულიად შეუფერებელია. ინი თხოულობენ მანუფაქტურას, რაც საქართველოში არაა. თხოულობენ აგრეთვე ძაფის კოჭს 3 მანეთად, მაგრამ ეც სრულიად არ მოიპოვება.

— მე მოველ თქვენთან ამ განცხადებით,— ამბობს მინისტრი,— იმიტომ კი ა, რომ მთავრობა გთხოვდეს თქვენ მწეობას, არამედ იმიტომ, რომ თქვენ ნახლოთ ეს საქმე, გამოიტანოთ თქვენი გადაწყვეტილება ამ სრულიად გაუთლებელ საქციელის შესახებ.

მინისტრის მოხსენებამ მცირე კამათი მოიწვია. ყველანი გრძნობენ, რომ საჭიროა ამ გაფიცვის ლიკვიდაციის მოხნა. კ. ჩხეიძეს შეაქვს წინ დადება: მიეს მთავრობას წინადადება მიიღოს ჩქარი ზომები გაფიცვის ლიკვიდაციისთვის, აგრეთვე საჭიროა მორალურ ვლენის მოსახდენათ დელეგაცია გაგზავნოს ყრილობამ ტყიბულში. წინადადება კრებამ მიიღო. დელეგაციაში შევიდნენ ამხ. ლორთქიფანიძე, სიხარულიძე, ...ელაძე. ყრილობამ დეპეშა გაუგზავნა ტყიბულის მუშებს, სადაც აღნიშნავს თუ რა დამღუპველი მნიშვნელობა აქვს მათ მიერ გადადგმულ ნაბიჯს საქართველოს რესპუბლიკისთვის. ყრილობა სთხოვს მუშებს, რათა მათ დაუყონებლივ მოჰკიდონ ხელი მუშაობას.

კრება უბრუნდება დღის წესრიგს. თავმჯდომარე ძამანაშვილი კითხულობს მთავრობის დადგენილებას რკინის გზის კომიტეტის ფუნქციების შესახებ, სადაც აღნიშნულია, რომ ცენტრალური კომიტეტი უნდა დარჩეს პროფესიონალურ ორგანიზაციათ და არ უნდა ერეოდეს ადმინისტრაციის საქმეებში. დეპეშის დამატებით განმარტებას კითხულობს ამხ. მეგრელიშვილი, რომელშიაც აღნიშნულია, რომ მიღება და დათხოვნა მუშების კავშირის შემწეობით ხდება. ადმინისტრატორთა დათხოვნა და მიღება—ეს კავშირის ფუნქციებში არ შედის კავშირს კონტროლის უფლება აქვს.

...ქარაძე აღნიშნავს, რომ მას ვერ ...რამ გამოიწვია დიქტატორის დანიშვნა იმ დროს, როდესაც რკინის გზის სათავეში არის გზის უფროსი, რაღა საჭიროა დიქტატორის დანიშვნა, ეს გზის უფროსის კომპეტენციის დამცირებაა. უნდა ორში ერთი იყოს—ან რკინის გზის უფროსი, ან დიქტატორი.

მალანია ამბობს, რომ რკინის გზის საქმე აწეწილ-დაწეწილია. საჭირო იყო ისეთი პირის დანიშვნა, რომელიც რკინის გზის საქმეს ნორმალურ კალაპოტში ჩააყენებდა. ასეთ გამოცდილ, საქმის მცოდნე პირათ მთავრობა სცნობს ფიცხელაურს, რომელიც აქ აღჭურვა მთავრობამ განსაკუთრებული უფლებებით. ბევრი ვერ შერიგებია ფიცხელაურის დანიშვნას, მასში ხედავენ დიქტატორს, ნამდვილათ კი ფიცხელაური დანიშნულია, როგორც გამოცდილი ტეხნიკი და საქმის მცოდნე.

წარუდგინეს ყრილობას პროფესიონალურ საბჭოს წესდება, რომლის განსახილველად კრებამ ამოირჩია კომისია ხუთი კაცისაგან. კომისიაში შედიან: ცენტერაძე, მანჯგალაძე, ნინიძე, ლაპკინი და მარიამიძე. კომისია განიხილავს მუხლობრივ ამ წესდებას, რომლის შემდეგაც წარედგინება კრებას გასამტკიცებლად.

არსენი მოკვდა!?

მოკვდა!..

ეს ჯოჯოხეთიდან ამონატყორცნი სიტყვა, ეს სინამდვილის ქარ-ცეცხლში გამონაკვეთული ამოძახილი შეუბრალებლათ ჩამოკრავს მგრძნობიარე გულის ძაფებს და მეგობრებს თავზარს დასცემს...

ხშირად გავყოლივართ მიცვალებულს მე და არსენი.

— „არ შეფიქრიანდე, არსენ, შენც ადრე გამოგყვები და გაგაცილებ—ვეხუმრები.

არსენი გულიანათ გაიცინებს და მიპასუხებს: „ბიჭო, ფეხებს ძლივს მიათრევ, შენ ჩემზე ადრე დაგჭირდება გაყოლა და გაცილება სასაფლაომდე და ალბათ იმიტომ მომაგონე ეხლა ეს მეგობრული მოვალეობა“.

ხშირად ვეხუმრებოდით ერთმანეთს...

ვაი, რომ ხუმრობა წახდა! ხუმრობა რომ სიმართლეს ემგზავსება, ის საწამლავია!

მე გულს მისერავს ჩემი ულაზათო და ულამაზო ხუმრობა! მე არ მინდა ის სიმართლეთ იქცეს!

ამხანაგებო! სთქვით, რომ არსენის სიკვდილი ტყულია! მაგრამ ვერა! თქვენ და ვერც ვერავინ მაგას ვეღარ იტყვის. მოკვდა არსენი, ნათელი, სპეტაკი და პატიოსანი ადამიანი! მოღრუბლულ დღეს, რომ მზე გამოაშუქებს უცებ და ბუნებას გაანათებს, სწორედ ამას მოგაგონებდა არსენის გულიანი ღიმილი.

მის ახლო რაღაც სიწმინდეს გრძნობდი, რომ ამ კაცის თვალი და გული მთელს შენს სულიერ მხარეს ხედავს და ზოგს დაუყვავებს, ზოგს სასტიკათ ექცევა. ამიტომ იყო, რომ არსენი იშვიათად გაუმეგობრდებოდა კაცს.

ფლიდი, ორპირი, გაიძვერა, უსაქმო და სხვა ამგვარი კაცები არსენის მახლობლათ ვერ გაძლებდენ.

ვაი, ჩემო არსენ, რა ძვირფასი დანაკლისი ხარ შენ შენი მეგობრებისთვის, ჩემთვის ეს სატანჯველი ორკეცდება, რადგან, ლოგინათ მყოფს, არ ძალმიძს უკანასკნელი ცრემლები დავაფრქვიო შენს წმინდა ცხედარს. მშვიდობით, ჩემო ძვირფასო მეგობარო, ჩემო ნათელო არსენ! შორიდან ეთხოვება შენს ცხედარს გულდათუთქული

ფ. რუშაველი.

არსენ მამულაიშვილის დაკრძალვა.

21 ენკენისთვეს საღამოს 7 საათზე ჩვენი ნიჭიერ ბელეტრისტის და საზოგადო მოღვაწის არ. მამულაიშვილის ბინაზედ ბლომად შეიკრიბენ მისი ამხანაგები და ნაცნობები, რომ გაესვენებიათ მისი ცხედარი ქაშვეთის ეკლესიაში მაგრამ წვიმის გამო იმ საღამოს ცხედარის გასვენება შეუძლებელი შეიქნა. გადაწყდა დილისთვის გადაედვათ და ხალხიც მალე დაიშალა, ცხედართან დარჩენ ახლო მეგობრები და მისი ჭირისუფლები.

მეორე დღეს, 22 სექტემბერს დილის 9 საათზედ მრავალ რიცხოვანმა ხალხმა გამოასვენა არსენის ცხედარი თავის ბინიდან და წაასვენა ქაშვეთის ეკლესიაში იქ წირვა პანაშვიდის შემდეგ ცხედარი დაასვენეს ეკლესიის გალავანში. აქ დიდძალი საზოგადოება იყო შეკრებილი, რომ უკანასკნელად პატივი ეცათ განსვენებულისათვის. სხვათა შორის იყვნენ ნ. ჟორდანია, ირ. წერეთელი, ნ. რამიშვილი.

პირველი სიტყვა წარმოსთქვა თედორე კიკვაძემ. ის შეეხო და დაახასიათა მოკლეთ არსენი, როგორც უმაღლესი ზნეობის ადამიანი და საზოგადო მოღვაწე. შემდეგ სიტყვა წარმოსთქვა ამხ. ანანია სალუქვაძემ. ის ახასიათებს როგორც თანამედროვე მებრძოლ ბელეტრისტს, ადარებს ნინოშვილს და ამბობს, რომ არსენმა ხალხის [illegible], მისი ცხოვრება გადაიტანა ლიტერატურაში და მით სამსახური გაუწია, როგორც მშრომელ ხალხს ისე ქართულ ლიტერატურასო.

ამხ. სალუქვაძის სიტყვის შემდეგ ერთმა ახალ გაზრდამ წაიკითხა განსვენებულისადმი მიძღვნილი ლექსი რუსულად. ამის შემდეგ ცხედარი მუსიკით, სახალხო გვარდიელების მგალობელთა გუნდის გალობითა გაასვენეს დიდუბეში. ყოფილი კადეტთა კორპუსის შენობის წინ ცხედარი დაასვენეს და სოც. ფედერალისტების კონფერენციის სახელით სიტყვა წარმოსთქვა არ. ჭუმბაძემ. ოთხის ნახევარზე ცხედარი მიასვენეს დანიშნულ ალაგას, აქაც მრავალრიცხოვანი ხალხი დაგვხდა, აქაც წარმოთქმულ იქნა სიტყვები. სახალხო განათლების მასწავლებლების სახელით, საქარ. რესპუბლიკის რკინის გზის მუშა-მოსამსახურეთა დელეგატების ყრილობის სახელით; შესანიშნავი იყო მისი ერთ-ერთ ყოფილი მოწაფის სიტყვა, რომელმაც ფიცი დასდო, რომ ის არ უღალატებს იმ რწმენას, რაც არსენმა გადასცა მათ და თუ საჭირო იქნება, მსხვერპლათაც შეეწირება. ამის შემდეგ ცხედარი მიაბარეს ცივს სამარეს ვლ. გობეჩიას გვერდით ქართველ მოღვაწეთა პანთეონში.

—

ერთხელ კიდევ

(არსენ მამულაიშვილის ხსოვნას).

დღეს ერთხელ კიდევ აქვითინდა ჩემი ჩანგური,
დღეს ერთხელ კიდევ დამეთალხა სამშობლო ზეცა,
დღეს ერთხელ კიდევ გახდა გული სევდის სადგური,
დღეს ერთხელ კიდევ ჰმუნის ღმერთსა ტყვეთ ვყავარ მეცა!

—

ბევრი მუშაკი გავაცილე შავ სამარემდე,
დღეს შენც მიგყვები, ძმაო არსენ, გულდათუთქული...
ეჰ, არ მინდოდა—მიგეღწია შენ ამ არემდე,
რომ მიწის ჭიას არ დაეღრღნა ეგ წმინდა გული,
გული გამთბარი ციურ ცეცხლით, მზის დასადარი,
მესაიდუმლე ხალხის ფიქრის, მისთვის დამწვარი!

—

დღეს, როს სიცოცხლე და ცხოვრება მოწამლულია,
კაცი არ კაცობს, დაწვრილმანდა ადამიანი,
ძმა ძმას ღალატობს, ერსა ერის სისხლი სწყურია,
გაცივდა გული სიყვარულით სავსე, მიზანი,—
შენი დაკარგვა ერთი ასად საგრძნობელია,
მაგრამ უნდო ხვედრს რა მოვსთხოვოთ? ის ხომ ბნელია!

—

მშვიდობით წადი! შენი ხსოვნა, შენი სახელი
ჩვენს დამწვარ გულში სულ ენთება, როგორც ლამპარი..
თუმც ყველა ვერ სთქვი, რაცა გქონდა გულში სათქმელი,
მაგრამ რაცა სთქვი—ის არ იყო მუქთი ზღაპარი:
მასში ისმოდა მომავლისა ტკბილი ჰანგები
და მათ ხარობდა გული ჩვენი დინაჯანგები.

—

აწ ვინ გვიმღერებს იმ სიმღერებს? ვინ აგვამაღლებს?
ნელნელ გვშორდება ყველა კაი, ვინც რომ გვიყვარდა:
ძველნი მიდიან, მათ სანაცვლოდ ვერ ვხედავთ ახლებს
და წინ გვეშლება შავ ეჭვების შავბნელი ფარდა.
ბედო, შავპირო! რათ გალესე ჩვენზე ეშვები,
რა გინდა ჩვენგან, რომ არ გვწყალობთ, რომ არ გვეშვები?!

—

დღეს ერთხელ კიდევ აქვითინდა ჩემი ჩანგური,
დღეს ერთხელ კიდე დამეთალხა სამშობლო ზეცა,
დღეს ერთხელ კიდევ გახდა გული სევდის სადგური,
დღეს ერთხელ კიდევ ჰმუნვის ღმერთსა ტყვეთ ვყავარ მეცა!

ვ. რუხაძე

სიტყვა თ. კიკვაძისა,

წარმოთქმული ამხ. არს. მამულაიშვილის დასაფლავებაზე საქართ. დემოკრ. რესპუბლიკის ეროვნული საბჭოს სოც.-დემოკრ. ფრაქციის სახელით.

არსენი გვშორდება...

არსენს დღეს სამუდამოთ ვეთხოვებით..

სიკვდილის ბასრი ცელი ჯერ კიდევ ძველი რეჟიმის დროს გამალებულათ მუშაობდა ჩვენს ბანაკში. ის შურს ეძიებდა იმ მებრძოლ ამხანაგებზე, რომელნიც მთელი თავისი ენერგიით ძირს უთხრიდენ თვითმპყრობელობას. დღეს, როცა სისხლით მოპოვებული თავისუფლების დაცვა გვიხდება შინაური და გარეშე მტერთაგან, ბნელი ძალა კვლავ არ გვიშვებს და შურს იძიებს მათზე, ვინც დაამხო ჯალათთა ბატონობა და მის ნანგრევებზე სამართლისა და სინათლის დამყარებას შეუდგა. და აი ულმობელმა ძალამ არ დაინდო ამხ. არსენიც... ის გაცხარებული მუშაობის დროს მოულოდნელათ გამოგლიჯა ჩვენს ბანაკს სწორედ მაშინ, როცა ჩვენში სამკალი მრავალია, ხოლო მომკალნი კი მცირე...

დღეს სიკვდილი ისე გაიაფებულია, ხანგრძლივი უბედურების განცდით, ადამიანის გრძნობა გონება იმდენათ დაჩლუნგებულია, რომ ნაცნობ-მეგობართა დაკარგვა ნაკლებათ იწვევს სიბრალულსა და მწუხარებას.

და თუ ასეთ დროსაც კი ამხ. არსენის უდროოთ დაკარგვამ თავზარი დასცა არა თუ მარტო მის ამხანაგებს, არამედ ყველა მის ნაცნობს, მტერ მოყვრების განურჩევლათ, ცხადია, განსვენებული რაღაც სხვა კაცი ყოფილა.

მართლაც და არსენი სხვა კაცი იყო.

მე მხოლოდ გაკვრათ შევეხები ამხ. არსენის მოღვაწეობის იმ მხარეს, რითაც ის სხვებს გავდა, ხოლო მოკლეთ ხაზგასმით მოვიხსენებ იმას, რითაც ის სხვათაგან განსხვავდებოდა, რითაც იგი ჩვენს დროში იშვიათობას წარმოადგენდა.

ამხ. არსენი ნიჭიერი ბელეტრისტი იყო. მის კალამს ეკუთვნის რამდენიმე მოთხრობა, რომელთაგან „ფერალი დავლაძე“ ცნობილია ჩვენს ბელეტრისტიკაში საუკეთესო მოთხრობათ.

არსენი ჩინებული პედაგოგი იყო. ეს მისი პროფესია იყო, რაც მას საშუალებას აძლევდა თავისი წვლილი შეეტანა ახალი თაობის აღზრდა-გაწრთვნის საქმეში.

არსენი ჩუმი, თავდადებული პოლიტიკური მოღვაწე იყო. ის ეწეოდა მძიმე შრომას, როგორც საქართ. დემოკრატ. რესპუბლიკის ეროვნული საბჭოს წევრი; იგი როგორც გურიის დამხმარე კომიტეტის გამგეობის წევრი არ ზოგავდა ძალ-ღონეს ამ კეთილი საქმის მოსაგვარებლათ; არსენი თავგამოდებით ემსახურებოდა სწავლა განათლების საქმეს, როგორც თფილის გუბერნიის სახალხო მასწავლებელთა კავშირის თავჯდომარის ამხანაგი; მას ვხედავთ, ზუბალაშვილის სახელობის სახალხო სახლთან ქართული წარმოდგენების მომწყობ სექციაში; ის მუშაობს პედაგოგიურ საბჭოში, რომელიც რევოლუციის ხანაში კავკასიის სამოსწავლო ოლქთან იქნა დაარსებული; ამავე დროს არსენი ეწევა მასწავლებლის მძიმე უღელს ვერის დაწყებითი-უმაღლეს სკოლაში; ამ ზაფხულზე ის მიიწვიეს პირველი ნომრის სიიდან თფ. ქალაქის საბჭოს ხმოსნათ; დაბოლოს ის ეწეოდა წმინდა პარტიულ მუშაობას, როგორც ძველი და გამოცდილი წევრი სოც.-დემოკრატიულ პარტიისა.

და აი ასეთი ნაყოფიერი მოღვაწეობის დროს, თვით მუშაობის პროცესში, დაღლილსა და მოქანცულს არსენს მოულოდნელათ ამოხდა სპეტაკი და უმწიკვლო სული...

ყოველივე ეს იყო არსენის მოღვაწეობის ერთი მხარე, რომლითაც ის სხვებს ჰგავდა.

ასეთი არსენი, შოთას სიტყვებით რომ ვთქვათ, „ერთი წავა და სხვა მოვა“, მაგრამ ვეღარ მოვა ისეთი, რითაც ამხ. არსენი სხვაკაცობდა.

ისტორიამ აუარებელი მაგალითი იცის ადამიანის გონების ბუმბერაზის, გენიოსობის და გამჭრიახობისა, მაგრამ ზნეობრივ ბუმბერაზთა რიცხვი მსოფლიო ისტორიის ფურცლებზე სულ თითებზე ჩამოსათვლელია.

ამიტომაც იყო, რომ ფილოსოფოსი დიოგენი ნამდვილ ადამიანებს დღისითაც კი ხანთლით ეძებდა.

განსვენებული არსენი, თამამად შემიძლია ვსთქვა ზნეობრივ ბუმბერაზთა რიცხვს ეკუთვნოდა. ჩვენში ის ამ მხრივ ეგნატე ნინოშვილის ღირსეული და თანასწორი ამხანაგი იყო. ნინოშვილს არსენი ენათესავებოდა არა მარტო ზნეობის სისპეტაკით და უმწიკვლობით, არამედ მწერლობითაც. მოთხრობა „ფერალი დავლაძე“ მკითხველს ნინოშვილის ნაწარმოები ეგონება, ქვეშ არსენას ფსევდონიმი „ლალიონი“, რომ არ იყოს მოწერილი. სჩანს, სულიერათ მონათესავე პირნი ხშირათ ერთი მეორისაგან დამოუკიდებლათ ერთნაირათ ფიქრობენ, ერთნაირ იდეალს ისახავენ.

ყოველგვარი უზნეობა: ფარისევლობა, უპრინციპობა, პირმოთნეობა და სხვა ასეთი უარყოფითი თვისებანი, რა თქმა უნდა, ყველა პატიოსან კაცს ეზიზღება, მაგრამ ეგნატესა და არსენს იმდენათ მეტათ აშფოთებდა ყოველივე ეს, რამდენათაც ისინი ჩვეულებრივ ადამიანზე მეტათ იყვენ დაჯილდოვებული სულის სიმაღლით, სისპეტაკითა და უმწიკვლობით. იგინი სდევნიდენ ამ ბოროტებას ყოველგან და ყოველთვის, მაგრამ კიდევ უფრო მეტი თავგამოდებით შინაობაში, ამხანაგობაში.

ამ უკაცობისა და უზნეობის ხანაში, როცა ჩვეულებრივი პატიოსნებაც კი იშვიათ მოვლენას წარმოადგენს, ისეთი ამხანაგის უდროვოთ დაკარგვა, რომელიც ყოველივე ზნეობრივი სიკეთით ბრწყინავდა, რა თქმა უნდა, დიდი დასაკლისია ჩვენთვის, მახლობელი ამხანაგებისთვის, ზნეობრივ ღელვათა განცდის დროს არსენი, ნავთსაყუდარი იყო, რომელსაც თავს ვაფარებდით; სიმშვიდისა და მყუდროობის დროს, ის იყო იალბუზის მწვერვალი, საიდანაც ნათლათ მოსჩანდა დაბლობში ზნეობრივი ჭაობი და შიგ მოტივტივე კაცუნები.

და ასეთი ამხანაგის დაკარგვის სიმწვავე, ცხადია, ადვილათ არ განელდება.

მშვიდობით ძვირფასო არსენ! შენი სპეტაკი ზნეობრივი სახე შენი ამხანაგებისა და მთელი პარტიისთვის გაჩირაღდნებული კანდელი, იქნება, რომელიც გარემოცულ სიბნელეს გაფანტავს და სავალ გზას გაგვიშუქებს.

—

არსენ მამულაიშვილის გარდაცვალების გამო სამგლოვიარო დეპეშები და წერილები მივიღეთ: ოზურგეთის ქალაქის გამგეობისაგან, ხაშურის მასწავლებელთა კავშირისაგან, ქუთაისის ს. დ. კომიტეტისაგან, ფოთიდან—ამერ. ინწკირველისაგან, ოზურგეთიდან—ფ. და ს. ცხომელიძეებისგან, თედ. ხუხუნაშვილისაგან, ოზურგეთიდან—ომისაგან დაზარალებულ დამხმარე კომიტეტისაგან, ბაკურიანიდან—გერასიმე ლომჯარიასაგან, ხონის ს. დ. ორგანიზაციისაგან, ოზურგეთიდან—დვაბზუს ორკლასიანი მასწავლებლების ბ. მენაბდის, ლ. საბაშვილის, გ. დოლიძის, ე. მენაბდის, ი. ბასილაიშვილის და მ. მუჯირისაგან.

თფ. გუბ. სახ. სკოლების მასწ. საყურადღებოდ

იმ შეკითხვების გამო, რომელიც მოსდის თფილისის გუბერნიის სახალხო სკოლების მასწავლებელთა კავშირის მთავარ გამგეობას მასწავლებელთა ნივთიერი მდგომარეობის გაუმჯობესების და ხვედრი ჯამაგირების თავის დროზე მიღების საქმის მოწესრიგების შესახებ, მთავარი გამგეობა კავშირის ფილიალ განყოფილებათა საყურადღებოდ აცხადებს შემდეგს:

1) სახალხო განათლების მინისტრმა წარუდგინა საქართველოს ეროვნულ საბჭოს მოხსენება მასწავლებელთა ნივთიერი მდგომარეობის გაუმჯობესების შესახებ. ამ მოხსენების თანახმად სახალხო სკოლის მასწავლებელს უნდა მიემატოს თვეში 115 მ., რაც არსებულ ჯამაგირთან შეადგენს 325 მ. თვეში. მინისტრის მოხსენება განიხილა ეროვნული საბჭოს სასკოლო კომისიამ და დღევანდელი საშინელი სიძვირის გამო მინისტრის მოხსენებაში ნავარაუდევი ნორმა 325 მან. აიყვანა 400 მ. თვეში. სასკოლო სექციის დადგენილება ამ დღეებში მოხსენდება საბჭოს, რომელიც ეჭვი არაა დაამტკიცებს სექციის დადგენილებას.

2) რაიც შეეხება მასწავლებელთა მიერ ჯამაგირების თავის დროზე მიღების საკითხის მოწესრიგებას, მე და სიღნაღის ფილიალ განყოფილების თავმჯდომარემ ნიკოლოზ ყაზბეგმა პირადად ვინახულეთ განათლების მინისტრის ამხანაგი, რომელსაც წარუდგინეთ ამის და სხვა მრავალი სკოლის გასაუმჯობესებლად საჭირო კითხვების შესახებ ვრცელი წერილობითი მოხსენება. მინისტრის ამხანაგმა გულდასმით მოისმინა ჩვენი სიტყვიერი განმარტებაც წერილობითი მოხსენების შესახებ და აღგვითქვა დააკმაყოფილოს მოხსენებაში აღნიშნული ყველა მოთხოვნილება.

3) საბჭოს დადგენილება აღნიშნული საკითხების შესახებ და სამინისტროს მიერ გადადგმული ნაბიჯები თავის დროზე ეცნობება მასწავლებლებს.

კავშირის მთავარი გამგეობის თავმჯდომარე **ვ. ბურჯანაძე.**

ვთხოვთ სხვა გაზეთებსაც გადაბეჭდონ ეს წერილი.

ცნობა თავრიზიდან

მას შემდეგ, რაც თავრიზთან ჩვენი დამოკიდებულება შეწყდა: ათასნაირ ხმებს ავრცელებდენ ზოგიერთი გაზეთები, მაგ. „ინგლისელებმა თავრიზი აიღეს, ჯულფაში ჩამოვიდენო“ და სხვა. აი რას გვიამბობს თავრიზის რკინის გზის უფროსი ინჟენერი მამაცევი, რომელიც თავრიზიდან 15 სექტემბერს ჩამოვიდა.

თავრიზის რკინის გზა ოსმალოების ხელშია. ინგლისელებს თავრიზში არ აუღიათ და არც მის [illegible] პირიქით, ინგლისელებს სპარსეთში [illegible] რაც ძლიერ [illegible] ორგანიზ. აქვთ. ყაზვინში 240 ავტომობილი არ მუშაობს უბენზინობის გამო, ზოგჯერ ინგლისურათ გამოაწყობენ სპარსელებს, მაგრამ ეს უკანასკნელნი შემოსვლის შემდეგ გარბიან.

ასე რომ, ინგლისელების ამ მხრიდან შემოსვლა რაიმე სერიოზული ძალით ყოვლათ შეუძლებელია და ამაზე ფიქრიც ზედმეტია.

თავრიზიდან დამოკიდებული საქართველოს რესპუბლიკის საზღვრამდე ოსმალთა კომენდანტები დგანან ყველა სადგურებში.

ქართველებს საერთოდ პატივისცემით გვეპყრობოდენ გზაში და თავრიზშიც.

რაც შეეხება იმ მუშა-მოსამსახურეების მდგომარეობას, რომლებიც ოტპუსკში იყვნენ ან რაიმე მიზეზების გამო ანგარიში არ მიუღიათ, ისინი მოწმობებს იმისას, თუ ვის რა ერგება მიიღებენ ჩვენგან იმ წესების მიხედვით, რაც შემუშავებული იყო თავრიზის რკინის გზის მუშა მოსამსახურეთა სიეზდის მიერ.

ჩვენ გვინდა ამ დღეებში გავგზავნოთ კაცი თავრიზში იმ პირების საბუთების ჩამოსატანათ, რომლებსაც არ მიუღიათ.

თავრიზის რკინის გზის კონტორა ხელუხლებელია და იქ დატოვებულია კანტორის სამი კაცი, რომელთაც კანტორას თვალყური უნდა ადევნონ, თავრიზს გარდა რაც საწყობები გვქონდა, სულ გაძარცულია.

სომხების სოფლები გზებში სულ განადგურებულია. ეს გამოიწვია იმას, რომ გენერალ ანდრონიკს უწარმოებია ბრძოლა ოსმალეთის ჯარის წინააღმდეგ.

დასასრულ აქვე უნდა განვაცხადოთ თავრიზის რკინის გზის მუშა მოსამსახურეთა საყურადღებოთ, რომ ზოგიერთები ძლიერ შორს არიან, თფილისში ჩამოსვლა კი დიდ ხარჯებს მოითხოვს და ამიტომ აქ ჩამოსვლით ნუ შეიწუხებენ თავს, რადგანაც ინჟ. მამაცევი ყოველივე ზომებს ღებულობს მოსამსახურეების დასაკმაყოფილებლად და, როდესაც, მოაწყობს საქმეს ყოველ მხრივათ, გაზეთის საშუალებით გეცნობებათ ყოველივე, ადევნეთ თვალ ყური „ერთობას“ და „პირველ ნაბიჯს“.

ი. ყაჭიეშვილი.

ს.-დემ. პარტიაში

თფილისი. 19 სექტემბერს მოხდა მეოთხე რაიონის კოლექტივის მორიგი კრება. დღის წესრიგში იყო შემდეგი კითხვები: 1) ამხ. არსენ მამულაიშვილის გარდაცვალება, 2) მოხსენებები თფილისის და საოლქო კომიტეტიდან, 3) ლექცია-მოხსენებების მოწყობა სისტემატიურად, 4) კლუბის და სახალხო უნივერსიტეტის შენობის შესახებ და სხვ. კრებამ დაადგინა: 1) დაესწროს კოლექტივი ამხ. არსენ მამულაიშვილის დაკრძალვას მთელი თავისი შემადგენლობით, 2) მოუწოდოს მე IV რაიონის პარტიის წევრებს დაესწრონ ამხ. დასაფლავებას; 3) გაიღოს დაკრძალვის მიერ გამოწვეულ ხარჯების ნაწილი და 4) დაავალოს ერთ-ერთ ამხანაგს წარმოსთქვას სიტყვა დასაფლავების დღეს მე IV რაიონის კოლექტ. სახელით.

მეორე კითხვის შესახებ: თფილისის კ—ტის დადგენილებებს კრება იღებს მხედველობაში; საოლქო კ—ტის დადგენილებებს—იწონებს. შემოდის წინადადება ამხ. ბუკიას საკითხი დაისვას დღის წესრიგში. ხმის უმეტესობით კრებამ ეს წინადადება უარყო, რის გამოც ამხ. ლ. ბერიტაშვილი პროტესტს აცხადებს. მესამე კითხვის შესახებ: მომავალ კვირას არ გაიმართოს მოხსენება, რადგან ეს დღე ამხ. არს. მამულაიშვილის დაკრძალვის დღეა. მეოთხე კითხვა გადაიდო შემდეგი კრებისათვის.

მდივანი **ს. მიხელიძე.**

—

თფილისი. 18 სექტემბერს შესდგა კრება პირველ რაიონის ს. დ. კოლექტივისა. ამხ. ს. დოლიძემ განაცხადა არასასიამოვნო მოქმედება ტყიბულის ქვანახშირის მუშებისა, რომელთაც ხელახლა გაფიცვა გამოუცხადებიათ. ამ განცხადებამ თავზარი დასცა კრებას და დიდი კამათიც გამოიწვია ყოველ-მხრივ. კრებამ ასწონა ეს არასასიამოვნო მოვლენა და დაადგა ერთ გარკვეულ გზას: მიმართოს გაზეთის საშუალებით შეცდენილ ნაწილს ტყიბულის მუშებისას, რომ მიიღონ ყოველი ზომები გაფიცვის წინააღმდეგ და მუშაობა ჩააყენონ წესიერ კალაპოტში. დღეს, როდესაც ჩვენი ქვეყანა შეუდგა აღმშენებლობითი მუშაობას და მკვიდრი საძირკველი უყრება დემოკრატიულ მართველობას, ამ დროს ტყიბულის მუშები არ უწევენ ანგარიშს დღევანდელ მდგომარეობას და თავიანთი ანარქიული გაფიცვით ნიადაგს უმზადებენ ანარქიის გამეფებას და მით ლახვარსა სცემენ გულში ჩვენს დემოკრატიულ რესპუბლიკას. დღეს, როდესაც მთავარი ძ[illegible]რღვა სახელმწიფოს რკ-

გზა ავათ თუ კარგად მაინც მოძრაობდა ქვა-ნახშირის შემწეობით, რადგანაც ბაქოს მოწყვეტით ჩვენ მოგვესპო მაზუთი. ახლა კი ტყიბულის მუშების გაფიცვით გვესპობა ქვა-ნახშირიც, რის გამო უნდა შეჩერდეს მთელი საქართველოს რკინის გზის მოძრაობა. ეს შეჩერება კი გამოიწვევს გარეშე ძალის ჩარევას ჩვენ შინაურს ცხოვრებაში. როგორც სჩანს, ტყიბულში მოუყრიათ თავი არა მუშათა ინტერესების დამცველთ, არამედ—მოღალატეებს, რომლებსაც სურთ ანარქია შეიტანონ ჩვენს ქვეყანაში და ისე დაღუპონ, როგორც დაღუპეს მთელი რუსეთი. ამის გამო, პირველი რაიონის ს.-დემოკ. კოლექტივმა დაადგინა: ყოველ ზომას მიმართოს ტყიბულის მრეწველობის ნორმალურ კალაპოტში ჩასაყენებლათ და თუ მან შესძლო გაჭირვების დროს გამოყვანა თავის შეგნებული ლაშქრისა იარაღით ხელში, რომლებმაც მოსპეს ყოველი აჯანყება ბანდებისა, დღესაც შევსძლებთ „წალკატებითა" და ნიჩბებით მოვსპოთ ტყიბულის მოღალატური გაფიცვა და მით უკანასკნელი ვალი მოვიხადოთ დემოკრატიულ სამშობლოს წინაშე.

ამის შესახებ კოლექტივმა დაავალა ამხ. ს. დოლიძეს, რომ მან ჩვენი მოსაზრება გადაიტანოს საქართველოს პირველ რკინის გზის ყრილობაზე და ამ ყრილობის წარმომადგენლებმა მოუწოდონ თავიანთ ამრჩევლებს, პირველ დაძახილზე მზათ იყვნენ დასახმარებლათ. საჭიროა ყველა ორგანიზაციებმა ხმა ამოიღონ ამ მოვლენის შესახებ და ამცნონ ქვეყანას თავიანთი შეხედულება.

მეთვალყურე.

გორი. ამხანაგებისა და საზოგადოების საყურადღებოთ ცხადდება, რომ დავით ჯავახიშვილი, გორის მაზრის საადგილმამულო კომიტეტის ყოფილი თავჯდომარე, სამსახურის ასრულების დროს ისეთ მოქმედების დაშვების გამო, რომელიც ჩირქსა სცხებს ახანაგისა და უბრალო მოქალაქის პატიოსნებას და ბღალავს პარტიის სიწმინდეს, განდევნილ იქნა ს. დ. კოლლექტივიდან და თვით პარტიიდგანაც.

გორის ს. დ. კოლექტივი.

სოფ. რუისში (ქართლი) რამდენიმე ამხანაგების თაოსნობით 16 ენკენ. საძირკველი ჩაეყარა ს. დ. მ. პ. ორგანიზაციას. ჯერ-ჯერობით ჩაწერილია 30 ამხანაგი. ორგანიზაცია სთხოვს ამხანაგებს გამოიჩინონ მეტი სიფხიზლე და დაკვირვებით იმოქმედონ, რათა ორგანიზაციაში არ შეეპაროთ არა ღირსი წევრები და ამით საშუალება არ მიეცეთ ნაძირალებს ჭუჭყი მოსცხონ პარტიას.

დროებითი კოლექტ. ხელმძღვანელი

ა. ა.

პროვინცია

ქართლი. ყველასთვის ცხადია, რომ ის პირნი, რომელთაც მთავრობის მოთხოვნილებით იარაღი არ აიყარეს ყაჩაღათ გავიდენ. ეს მრავალ-რიცხოვანი ყაჩაღთა ბრბო მოულოდნელად თავს ესხმიან მშვიდობიან მცხოვრებთ და უწყალოდ სძარცვენ. გაძარცვეს „ჯვარ-დის-ძირა" სოფლებში რამდენიმე მეკომური, ახლა კი თავიანთ სამარცხვინო ასპარეზი ქართლში, ბარად გადმოიტანეს. მარიამობისთვის 28 შუა ღამისას, თავს დაესხენ ს. ქერეში მიხა მისირელს და სულით ხორცამდე გაძარცვეს. ასე გასინჯეთ, არ დასტოვეს სახლში: საფენი, ქვეშსაგები, ქვაბები და ბავშვების ჩუსტებიც კი წაიღეს მიუხედავათ იმისა, რომ ფულად მარტო ოთხასი თუმანი იგდეს ხელთ! საერთოდ მიხა მისირელის ზარალი უდრის ათას ხუთას თუმანს. ენკენისთვის 3 ს ყაჩაღთა ბრბო დაეცა ს. არბოს და ს. მერეთს, მაგრამ მათ მალე გაუგეს და ვერა გაატაცინეს რა. ს. კარბში კი მედუქნე ს. საურს გასტაცეს რამდენიმე შინელი, შესაძლებელია მისგანაც ბლომად გაეტაცნათ საქონელი, რომ მის პატარა ქალს არ ეშველა მამისთვის, იგი მოხერხებით, ყაჩაღთ ფეხებში გამოუძვრა და ეკლესიის ზარს დაუწყო რეკვა, ზარის ხმით თავზარ დაცემულნი ყაჩაღნი ფეხლავ გაშორდნენ სოფელს. ენკენისთვის 5-ს ს. ფლავისმანში ყაჩაღთა ბრბო თავს დაესხა დიდ ეცადაიანთ, მაგრამ ვერა წაიღეს რა, რადგანაც სახლის ყარაულმა მათი მისვლა მაშინვე გაიგო და თოფის სროლით გაუმასპინძლდა, მათ მიეშველნენ დანარჩენი მეზობლებიც. ყოველივე ყაჩაღთა თავდასხმა ეცნობებათ ხოლმე სარაიონო კომისრებს, მაგრამ დღეს იგინი მცხოვრებთა საშველად უძლურნი არიან. საჭიროა მთავრობის ენერგიული დახმარება შეიარაღებულ რაზმით (ადგილობრივ სოფლებიდგანაც ბევრი ჩაეწერება ოღონდ მოთავე საჭირო), რომ ყაჩაღთა თარეში მალე იქნას ალაგმული. ყაჩაღთა თავდასხმით ხალხი ძლიერია შეწუხებული და მარტო ამას ღა გაიძახის: „ჩვენი პატრონი არსაიდან აღარ სჩანს".

წელს სარწყავში ჭირნახულის მოსავალი გარგი იყო, ურწყავში კი გარდა ერიდვისა და დიცის მინდვრებისა ძლიერ ნაკლები იყო, ზოგგან სულ მოსცდა და საქონლისაგან იქნა მოძოვილი, მოუსავლობით მეტათ დაზარალდა ტირიფონა. ხილეულს ქართლში კარგათ ასხია, ასეთი უხვი ხილის მოსავალი არავის ახსოვს. ეს აუარებელი ხილის მოსავალი ხელში ჩაგდებული აქვთ ჩარჩ-ვაჭრებს, რომელთაც წინდაწინვე, რამოდენიმე წლობით გროშის ფასად აქვთ ნაყიდი. თვითონ ჩვენი მეხილეობის მამათმთავარი ისაია ფურცელაძე, ვერ იქნა და ვერ ასცდა ამ ჩარჩ-წურბელებს! მისი ცამეტი დესეტინა ხილის ბაღის პირველხარისხოვანი ხილი ღირებული რავდენიმე ასი ათასათ (ახლანდელი ფულით) რაღაცა ორი ათასად აქვს ნაყიდი დ. გალუსტოვს, ისიც ორი წლით! ამ გარემოებას ყურადღება მიაქცია ბოტანიკმა როლლოვმა, რომელიც ამ წლის მაისის პირველ რიცხვებში ს. მერეთს იყო ი. ფურცელაძის სტუმრად. ი. ფურცელაძეს აზრად აქვს თავისი მშვენიერი სამოთხისებური ხილის ბაღი გადასცეს მთავრობას, რომ მისი შემოსავლით ს. მერეთში გაიხსნას სამეურნეო საშუალო ტიპის სასწავლებელი. კომისია როლლოვის თავმჯდომარეობით კიდევაც შეუდგა ამ საქმის სისრულეში მოყვანას, იმედია, რომ სამერმისოდ სპეკულიანტს ი. ფურცელაძის ბაღში ადგილი აღარ ექნება.

კულტურულ მეხილეობასთან ერთად ქართლში მეფუტკრეობაც იდგამს ფეხს, რაიც ერთიმეორეს დიდათ უწყობს ხელს. ეს მშვენიერი, შემოსავლიანი სამეურნეო დარგი—„მეფუტკრეობა" წელს ქართლში მეტად დაზარალდა, წრევანდელ მისთვის არახელსაყრელ ამინდებისა გამო. ჯერ მაისის საშინელმა სიცივემ და შემდეგ დანარჩენი თვეების გოლვამ მოსწვა მინდორში აუარებელი ნექტრიანი ყვავილი და ეს ამოდენა ფუტკარი უსაზრდოოთ დასტოვა, ფუტკრებმა წელს ზოგან ზამთრის საზრდოც ვერ შეიტანეს, რომელთაც სამუდამოთ გაქრობა ელით, თუ მათ ხელოვნურათ არ ექნებათ საზრდო მიცემული ზამთრისთვის. რაციონალურ მეფუტკრეობის მიმდევართ მთავრობა მოვალეა მთხოვნელთ შაქრის ფხვნილით დაეხმაროს, რომ ეს შემოსავლიანი დარგი მეურნეობისა სამუდამოთ არ გამოეცალოთ ხელიდან.

კოოპერატიულ დაწესებულებამ ქართლში გაიდგა ფესვი. მომეტებულ ადგილას ხალხი მას მოუმზადებელი შეხვდა, რისგამოც სხვა და სხვა დაბრკოლებას ბევრგან აქვს ადგილი. ბევრგან კოოპერატიულ დაწესებულებას ხალხი ვაჭრულის თვალით უცქერის და მონატრულია იქიდან სიმდიდრე ნახოს. დღეს ამ სენით არის შეპყრობილი არბოს კოოპერატივი, რომლის წევრებმა ამ ცოტა ხანში დიდი მოგება ნახეს და მოგებით მადა გახსნილი განაგრძობენ მოგებითის თვალსაზრისით ვაჭრობას. შოიტანეს და მოაქვთ ახალი და ძველი ტანისამოსი, არ დაგიდევენ ძველი ტანისამოსი გადამდებ ავადმყოფებისაა იგი თუ არა და პურზედ სცვლიან, ხალხიც გაჭირვებულია და ხარბათ ყიდულობს. იმერეთის კოოპერატივის წევრნი უკმაყოფილონი არიან თავის გამგეობისა, რომ არბოს კოოპერატივისამებრ იგინიც დიდ მოგებას არა ხედვენ, საჭიროა ინსტრუქტორების ხშირათ ჩამოვლა და ხალხში ქადაგება, თუ კოოპერატივს რა დანიშნულება აქვს.

წელს ქართლში სხვა და სხვა გადამდებმა სენმა იჩინა თავი. ხშირად შეხვდებით სოფლის თავში და ბოლოში შავს ბაირაღს, რომლითაც მგზავრებს აფრთხილებენ, სოფელში არ გაიარონ, რადგანაც იქ გადამდები სენი მძვინარებს. ს. ფლავში ხოლერამ იჩინა თავი და რამოდენიმე იმსხვერპლა, დღესაც იმ სოფელში კარანტინია, ს. მეჯვრისხევშიც დიდი ზარალი მისცა გადამდებმა სენმა. ს. ციცაგიანთ უბანში საქონლის ავადმყოფობა ხალხზე გადავიდა, ამ ჟამათ ერთი იმსხვერპლა და ერთიც ავად არის, ამ სატკივარს „ბედნიერს" ეძახიან და ქადაგის სიტყვით საკლავსა და ფულს სწირვენ ბედნიერის ანგელოზს!

ერობის შემოღების მოლოდინში ძლიერ არიან ამ ჟამად ქართლელები, ვინაიდგან ჩვენი მამიხაცვალი რუსეთის მთავრობა ძლიერ ნაკლებ ზრუნავდა: ჩვენს გზებზე, სკოლებზე, ქსენონხზე, სამეურნეო ტეხნიკის გაუმჯობესების შემოღებაზე და სხვა. გლეხებმა „ერობა" პირველად „ერისთაობად" გაიგეს და მის შემოღებაზე დიდი უარი სთქვეს! ახლა, როდესაც მათ კარგათ აუხსნეს ერობის მნიშვნელობა, მის შემოღების სურვილს ყველგან აცხადებენ და მის მალე განხორციელებას მოელიან. მობილიზაციაც აქეთ კარგათ სწარმოებს. რეგულიარულ ჯარის ყოლას ჩვენ ნორჩ რესპუბლიკაში ყველა თანაუგრძნობს.

პატარძეულელი.

ს. ბაჯი (რაჭა). 13 სექტემბერს დაკრძალეს თფილისიდან მოსვენებული გადაცვლილი ჯავშნიან მატარებელზე ტყვიის მფრქვეველის რაზმის ხელმძღვანელი ამხ. სეფე ქელიძე, მიცვალებულის სახლიდან გამოსვენება დილის 11 საათზე იყო დანიშნული, მიცვალებულის ბინაზე აუარებელმა ხალხმა მოიყარა თავი, ნაშუადღევის პირველ საათზე მიცვალებული სახლიდან გამოასვენეს და ეზოში პარაკლისი გადაიხადეს, შემდეგ გამოსათხოვარი სიტყვა სთქვა ამხ. ი. ქელიძემ. შემდეგ პროცესია დაიძრა, მგალობელთა გუნდმა სამგლოვიარო იგალობა, წესიერებას მოწინავე ამხანაგები იცავდენ, წესრიგი საუცხოვოთ იყო დაცული, მიკვალებული სოფ. ბაჯის მთავარ ანგელოზის ეკლესიის გალავანში დაასვენეს, წარმოითქვა სიტყვები სხვადასხვა ადგილებიდან, სიტყვა სთქვა, ქალაქ თფილისიდან მოსულმა ამხანაგ სოლომან აზმაიფარაშვილმა, მეტად გრძნობიერი სიტყვა სთქვა რაჭა ლეჩხუმის განსაკუთრებული რაზმის სახელით ამხ. ერმ. კაციტაძემ, ილაპარაკა სოფ. ქვედა შავრიდან აფოლემა ამხ. სინო გვენცაძემ, სოფ. ონიდან ა. ბაქრაძემ, სოფ. ლადიშიდან ამხ. ვ. მღვდელაძემ, სოფ. ბაჯიდან ლ. ქარაზანიშვილმა საუცხოვო ლექსი წაიკითხა, რამაც დიდი შთაბეჭდილება მოახდინა ხალხზედ, ილაპარაკა სხვა ორატორებმაც, მგალობელთა გუნდი ორატორების სიტყვის ბოლოს სამგლოვიარო გალობას ამბობდა. მგალობელთა გუნდს ხელმძღვანელობდა ქიათურის მოწინავე მუშა ამხ. თ. ჭიხონელიძე, კუბოსთან გარშემო იდგენ ქირისუფლები, აქვე იდგა და წესიერებას იცავდა მოხუცი ქალარა თფილისიდან მოყოლილი ამხ. სოლ. აზმაიფარაშვილი, კუბოსთან იდგა აფიც. ამხ. სინო გვენცაძე, რომელსაც ხელში ეკავა მიცვალებული რევოლიუციონერის და თავდადებული მებრძოლის ამხ. სეფ. ქელიძის ჯილდოს პატარა ხავერდის ბალიში, რომელზედაც გამწკრივებულია საქართველოს რესპუბლიკის მთავრობისაგან ჯილდოთ მიცემული ოქროს და ვერცხლის ჯვრები, ბალიშის თავზე მოთავსებულია მებრძოლი ამხ. სეფე ქელიძის სურათი, ბალიში გარშემო ყვავილებით არის მორთული. ამხ. სეფემ შეასრულა თავის რევოლიუციონური ვალი პირნათლათ, ამისათვის ამხ. სეფეს, ყველა შეგნებული და სამშობლოს და ხალხისათვის თავდადებული, ვისაც სწამს თავისუფლება პატივს სცემს, ეს შთაბეჭდილებას ახდენს შეუგნებელ ხალხზედაც. „ბატონო, თუ ეს ბიჭი ამისთანა სახელოვანი იყო არ მეგონა"; ამბობს რამოდენიმე მოხუცი გლეხები, ამხ. სეფე ქელიძეზე, ბევრი მადლობას სწირავს ღმერთს, რომ საწყალ კაცს ამისთანა შვილი გამოსვლიაო; ნაშუადღევის 4 საათზე მიწას მიაბარეს, საუკუნოთ იქნება შენი ხსოვნა შენი ამხანაგების გულში ამხანაგო სეფე! აღსანიშნავია, რომ განსვენებული ამხ. სეფე ქელიძის დედა მინა ქელიძის ქვრივი დიდ სიმწარეს და გაჭირვებას განიცდის, ერთი შვილი დიომიდე ქელიძე, ოსმალეთის ფრონტზე ბრძოლაში დაეკარგა, მერე ქმარი მოუკვდა, მეორე შვილი გრიშა წყალში დაეხრჩო, მესამე შვილი სეფე 5 სექტემბერს ანთებით მოუკვდა თფილისში, საწყალ დედას ერთი შვილი და დარჩა, მაგრამ მის გაჭირვებას სამზღვარი არა აქვს, საჭიროა არის დახმარება, როგორც ამხ. სოლომონ აზმაიფარაშვილმა გადმოგვცა. 5 სექტემბერს გარდაცვალებული ამხ. სეფე ქელიძის ქ. თფილისიდან წამოსვენებაზე, რაც ფული მონდომია სახარჯოთ დიდი დახმარება გაუწევია პირველი რაიონის დეპოს სოც.-დემ. ფრაქციის კოლექტივს.

თელი.

ხობი (სამეგრელო). თებერვალში ჭოჭუებმა, მამამ და შვილებმა მოჰკლეს მშვიდი სოფლის მუშა და ღარიბი გლეხკაცი რაჟდენ გერგაია.

მაშინვე მოხდა კრება ხუთი სოფლისა (საზოგადოების). მათ მოითხოვეს ქუთაისიდან სარევოლიუციო ტრიბუნალი. საქმის გამორკვევის შემდეგ სარევ. ტრიბ. თავმჯდომარემ გარდაწყვეტილება წაუკითხა ხალხს. გადაწყვეტილება იყო ასეთი: რ. გერგაიას ცოლს 20 მანეთი თვეში სანამდის გათხოვდებოდეს, ორივე შვილებს 15—15 მანეთი 20 წლამდის ჭოჭუების ქონებიდან. ჭოჭუებს ათი წლის კატორღა. ეხლა კი 3 სექტემბერს ბოროტმოქმედნი გამოუშვიათ. მამა ჭოჭუა სოფელში ჩამოვიდა და სხვები კი არ არიან ჯერჯერობით ჩამოსულნი.

საჭიროა ამის შესახებ იქნეს ყოველივე ზომები მიღებული, რომ ბოროტმოქმედნი ღირსეულად დაისაჯონ.

ხობელი.

ამბროლაური (?). ამ ბოლო დროს აქ თავი იჩინა ეპიდემიურმა ავათმყოფობამ, ხოლერის ნიშნებით გარდაიცვალა რამოდენიმე პირი; ამან მოაგარაკენი დიდ საგონებელში ჩააგდო. მოაგარაკენი მიდიან, მაგრამ დიდი დაბრკოლებით. რაც ტყიბულის მაღაროების მუშა-მოსამსახურეთა ეკონომიური გაფიცვა გამოაცხადეს, ბორჯომ-ბაკურიანის რკინის გზაზე მატარებლების მიმოსვლა სულ მთლად შეწყდა. ამას რკინის გზის მუშები მეტად კიცხავდენ.

საჭირო არის დროზე იქნას მიღებული ზომები საექიმო დახმარების მხრივ ადგილობრივ მკვიდრთა, ლტოლვილთა კი უმეტესობა ოსმალეთის მთავრობის წინაშე, რომ იქნან გაშვებულნი ლტოლვილნი ჯავახელნი ხელ შეუხებლად. აი საშუალო ზომა, რომელიც იხსნის ბორჯომის ხეობის მკვიდრთ ფიზიკურ განადგურებისაგან.

ამ ბოლო დროს ცემის რაიონში სახაზინო ტყის გაჩეხვამ შესამჩნევად იკლო, მაგრამ საჭირო არის ერთ გაუგებრობას ბოლო მოეღოს. ბორჯომის მამულს ჰყავს მიწის მზომელები; ადგილობრივ გლეხებს ჰგონიათ, რომ მამულებს მალე მიეიღებთო. საჭიროა ბორჯომის მამულის მიმღებ კომისიისაგან იქნეს განმარტებული, თუ რა მნიშვნელობა აქვს მიწების ზომვას მიწის მზომელებისაგან.

ვ. ზაქრაძე.

წერილი რედ. მიმართ

გურიის მთავარი დამხმარე კომიტეტი.

13 სექტემბერს გურიის მთავარ დამხმარე კომიტეტის სხდომაზე განხილულ იქნა ამაღლებიდან გამოგზავნილი წერილი, რომლის განხილვის შემდეგ მე მოვითხოვე კომისიას, ნეიტრალურ პირებისაგან შემდგარს, რომლის მოვალეობა იქნებოდა ამაღლება და სამებას შორის პუნქტის წესიერ ადგილას მოთავსება, მაგრამ, როგორც გამოირკვა, ამხანაგებისაგან იქ ყოფილა უკვე შემდგარი ასეთი კომისია, ექ. სიხარულიძის თავმჯდომარეობით. კომისიას ნდობას უცხადებს კომიტეტი და ანდობს ამ პუნქტის მოგვარების საქმეს. ღრმათ მწამს, რომ ბ. ექ. სიხარულიძე, როგორც საზოგადო საქმეზე მომუშავე, ბოლოს მოუღებს კერძო კანკალაობას და ხსენებულ პუნქტს თავის ალაგას მიუჩენს.

ნ. ჯიბლაძე.

გამოვიდა და იყიდება

უნივერსიტეტის და თეატრის

5.000.000 მანეთის

ლატარიის ბილეთები.

ბილეთი ღირს 25 მანეთი.

პირველი მოგება 100.000 მანეთია.

ბილეთები იყიდება იქ, საცა გამოცხადებულია. (60—7)

საჭიროა

მუშები და ხელოსნები

თფილისის სამხედრო-საზინო დისტანციის სამხედრო სამეურნეო ქარხანაში მუშაობის გასაახლებლად.

ადრესი: მადათოვის კუნძული, ტერასტუროვის ყოფილი ქარხანა, უნდა მიმართონ ქარხნის უფროსს ყოველ დროს იქვე 1 ოქტომბრამდე.

---

20 სექტემბერს, სასტუმ. „ტრაპიზონში"

დაეკარგა

უვადო „პასპორტი", სალდათობის თავისუფლების ბილეთი ქუთაისის სამხედ. საკრებულოსაგან მოცემული. მნახველს ვსთხოვ გამომიგზავნოს შემდეგი მისამართით: ელისაბედის ქ. № 25, სასტუმრო „ტრაპიზონი" რამან ბედენაშვილს.

კბილის ექიმი

ნესტორ გერძენიშვილი

უწევს უ ფ ა ს ო დახმარებას სახალხო გვარდიელებს. ავადმყოფ. იღებს 4—7 ს. მისამართი: ჩერქეზიშვილის ქუჩა, № 145.

ექიმი მ. ფ. მგალობლიშვილი

იღებს ქალების და ქირურგიულ სნეულებით ავათმყოფთ დილის 9—11 და საღამოს 5—7 საათ. მისამართი: ოლღას ქუჩა, 41. ტელ. № 9-53. (24—20)

ექიმი დ. ი. ჯაფარიძე

წიიღებს შინაგანის, ყურის, ყელის და ცხვირის სნეულებით ავადმყოფებს დილის 11—1 საათამდე, საღამოს 5—7 ს. მადათოვის ქუჩა № 7. ალექსანდრეს ბაღის პირდაპირ. ტელეფონი 16—65.

ექიმი ნ. დ. ტურიაშვილი

(მედიცინის დოკტორი მიუნხენის უნივერსიტეტისა) ღებულობს ავადმყოფებს ყოველ დღე შუადღის 12—2 და საღამოს 4—6 საათ. შინაგან სბავშვო, საბებიო და საშვილოსნოს სნეულებანი. ნიკოლოზის ქუჩა, № 7, სიმონოვის აფთიაქის გვერდით.

სამკურნალო კაბინეთი

ექიმ ალექსანდრე დავითის ძის

პეპელიასი

იღებს კანისა, ვენერიულის და სიფილისით ავათმყოფებს (914—606 ის შეშხაპუნება). ავათმყოფთა მიღება დილის 9 საათ. 11 საათამდე და საღამოს 5 საათიდან 7 საათამდე. მიხეილის პროსპექტი, № 116, სასტუმრო „ნოე"-ს პირდაპირ. ტელეფონი 14—28.

ექ. ქალი რ. ნ. ზიმლო-ხაბაშვილი

მედიცინის დოქტორი ჟენევის უნივერსიტეტისა და ედინბურგის მედიკურ-ქირურგიულ კოლლეჯისა. იღებს ყოველ-დღე შინაგან, ქალურ და ვენერიულ ავადმყოფთ და იძლევა ხაზებით დარიგებებს. სიფილისის წამლობა ახალი მეთოდებით. დილის 10—12 ს. და საღამოს 6—7 ნახ. საათამდე. სერგიევის ქუჩა (სოლოლაკი) სახლი № 9. ტელ. 14—74

ექიმი გ. მ. მუხაძე

იღებს სადოსტაქრო ავათმყ იფთ საღამოს 5—6 საათამდე კვირა დღის გარდა, მისამართი: დიდი მთავრის ქ. № 57; ფოცხვერთა ეკონომიურ საზ. შენობის პირდაპირ, სახ. სავანიშვილისა. ტელ. № 5—77.

ექიმი **დ. ჯავახიშვილი**

მიიღებს ბავშვთა და შინაგან სნეულებიან ავათმყოფთ ყოველ დღე კვირის გარდა, დილის 9—11 და საღამ. 5—7 ს. ბინა: ვერა, გუნიბის ქუჩა, № 41. ტელეფონი № 14—09.

ექიმი ნიკოლოზ ი. მახვილაძე

იღებს სპეციალურად—მშლართით (ციება) და მისი შედეგებით დასნეულებულთ, სისხლის ნაკლებობით, გულისა, ფილტვისა, ქარებით და სხვა შინაგან სნეულებით ავათმყოფთ ყოველ დღე საღამოთი 5—7 საათამდე. ელექტრიზაცია მისამართი: მოსკოვის ქ. № 11, ზემელის აფთიაქის მახლობლათ.

გაიხსნა თვალის საავადმყოფო

(მუდმივი, სანოლიერო)

ექიმ [illegible]

ყოფილი [illegible] კლინიკისა ვენაში და პარიზში. ავათმყოფების მიღება ყოველ დღე 9 საათიდან 1 საათამდე და 4—7 ნახევარ საათამდე. მიხეილის პროსპექტი № 14 (კინემატოგრაფ „აპოლოს" ახლო) [illegible] ავათმყოფები და საოპერაციები მიიღებიან სრულ პანსიონში. ტელეფ. 5—96

ექ. დიასამიძემ განაახლა ს[illegible] ში ავათმყოფების მიღება 1—2 ს. და 5—6 საღ. ოლღას ქუჩა, სახ. № 1[illegible] ტელ. 18—03.

ექიმი

გ. გოლდშტეინ[illegible]

ყოფილი ასისტენტი ბარონ როტშილდის მთავარი თვალის ჰოსპიტლისა და ვენის უნივერსიტეტის კლინიკისა

თვალის ავადმყოფობან[illegible]

ამორჩევა სათვალეებისა. მიღება 8—[illegible] საათამდე და 5—8 საათამდ. ნიკო[illegible] ზის ქუჩა, № 32.

მედიცინის დოქტორი

ბერლინის უნივერსიტეტისა

გ. გ. მებრაბიანც[illegible]

ჩამოვიდა და განაახლა ავადმყოფ[illegible] მიღება.

შინაგანი ავადმყოფობა, ჭლექისა გულისა. იღებს ახალ რენტგენის—ელ[illegible] ტრო წამლობის კაბინეტში; გასინჯვა[illegible] წამლობა X-ს სხივებით დიდი სალ[illegible] იდი და არსევალის ტოკით ფილტვ[illegible] გულის და სხვა შინაგანი ავადმყო[illegible] ბისათვის. ყოველ დღე დილის 9—1[illegible] ათამდე და საღამოს 6—8 საათ. ბ[illegible] თოვის ქ. № 23, ტელეფონი 7—92.

სახალხო განათლების სამინისტროს ნებართვით დაარსდა პირველი

ქართული ბუხჰალტერიის კურსები

ორივე სქესისთვის, წლოვანობის განურჩევლად

ალ. გ. საათაშვილისა

ბუხჰალტერიის სწავლა, კანტორის საქმის ცოდნა და სხვა კომერციული საგნ[illegible] შეთვისება მოწყობილია პრაქტიკულად. ახალი მეთოდით 4 თვიანი კურსის [illegible] სწავლა შეიძლება 3 თვეში. წესდების გაგება და კურსებზე ჩაწერა შეიძლება [illegible] ველდღე დილის 9—2 საათამდე და საღ. 5—8 საათამდე. თფილისი, დუშეთი[illegible] სახლი № 9 (წყნეთის ქუჩასთან ახლოს, 1-ლი უბანი, ტრამვაის ვაგონი № 5 [illegible] (4—1)

სასახლის ბაღში

სექტემბრის 25 დან ოქტომბრის 10 დის გაიყიდება სასახლის ყვავილნარისა[illegible] ზედმეტად მიჩნეული ოთახის სხვადასხვა მცენარე და ყვავილები. გაყიდვა მო[illegible] ბა დილის 9—12 საათ. საღ. 3—6 საათამდე. შესავალი ერმოლოვის ქუჩი[illegible] (3—1)

მისაღები გამოცდები

თფილისის რეალურ სასწავლებლის მოსამზადებელ და პირველ ოთხ კლასში [illegible] გრძელდება. სწავლა იწარმოებს ქართულ ენაზე.

განცხადება

გერმანელი ქალი იძლევა გაკვეთილებს

გერმანულ ენაზე

მსურველთ შეუძლიანთ მიმართონ შემდეგი მისამართით: მიხეილის ქუჩა, № [illegible] შესასვლელი გზიდან. დილის 10 საათიდან 3 საათამდე. (2—[illegible])

საზაფხულო კაფე რესტორანი **„ამირანი"** ვერის დაღმართი, ბა[illegible] მელიქ-აზარიანცისა[illegible]

ღიაა დილის 10 საათიდან—ღამის 11 საათ.

საუზმე, სადილი, ვახშამი, ჩაი, ყავა და სხვ სამშაბათობით და პარასკე[illegible] უკრავს საზანდარი, ოთხშაბათობით და შაბათობით ველიკორუსული ორკე[illegible] მ. ა. შჩეგლოვის ხელმძღვანელობით. კვირაობით აზიური სადილი ⑫ საზანდ[illegible] (2—2)

თფილისის ვაჟთა მეორე გიმნაზია

ამით აცხადებს ქართველ მშობელთა საყურადღებოთ, რომ გაეროვნებულ მოსამზადებელ კლასის ყველა განყოფილებებში

თავისუფალი ადგილია

თხოვნების მიღება გაგრძელდება 1 ღვინობისთვემდე.

დირექტორი ილ. ლორთქიფანიძე

განცხადება

სასურსათო საქმის სამინისტრო ამით აცხადებს, რომ საჯარო ვაჭრობა მარ[illegible] შესახებ, რომელიც იყო დანიშნული 5 სექტემბერს არ შესდგა სხვადასხვა ფო[illegible] ლურ მიზეზებისა გამო. სამინისტრო ხელ-ახლა იუწყება, რომ 25 სექტემბერს[illegible] ღამოს 5 საათზე, სასურსათო სამინისტროს შენობაში მოხდება ხელ-მეორე

საჯარო ვაჭრობა

სამინისტროსათვის 800,000 ფუთი მარილის მიწოდების შესახებ

(მარილი უნდა იყოს კრისტალური, მარცლოვანი)

ის პირნი, რომელთაც სურთ მიიღონ მონაწილეობა ამ ვაჭრობაში უნდ[illegible] მოცხადდენ ზემო აღნიშნულ დროს სასურსათო საქმის სამინისტროს შენო[illegible] სავალდებულოა შემდეგი:

1) საწინდარი არა ნაკლები 5,000 მან., რომელიც წარმოდგენილი [illegible] იქნეს საჯარო ვაჭრობის დროს.

2) სახელი, მამის სახელი და გვარი მსურველისა.

3) დრო, როდის იქნება მოტანილი მარილი, ხარისხი და გვარი მარილ[illegible]

4) ფასი „ფრანკო ვაგონი" საქართველოს რკინის გზისა.

5) პირობები ფულის გადახდისა.

6) განცხადება უნდა იქნეს შემოტანილი წერილობით დახურულ კონ[illegible] ტებში არა უგვიანეს 25 სექტემბრისა 12 საათზე. კონვერტზე უნდა იყოს [illegible] რილი: სასურსათო საქმის სამინისტროს მიმწოდებელ განყოფილების უფროსს

გზათა მიმოსვლის და სასურსათო საქმის მინისტრი ლორთქიფანიძე.

მომწ. განყ. უფროსი ადამაია.